

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 10

5. oktoobril 1934 a.

X aastakäik

Tellimise hind postiga:
aastas . . . 100 senti
6 kuu peale. 55 " "
1 " " . 10 " "
Välismaale aastas 150 s.

Ilmub kord kuus.
Talitusja toim.: Tallinn, Lai tän. 38, k.4
Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad ja postiasutused.
Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:
1 lhk. kr. 20.—
1/2 " " 10.—
1/4-6.— ja 1/8 lhk. " 3.—
Teksti ees — 50% kallim

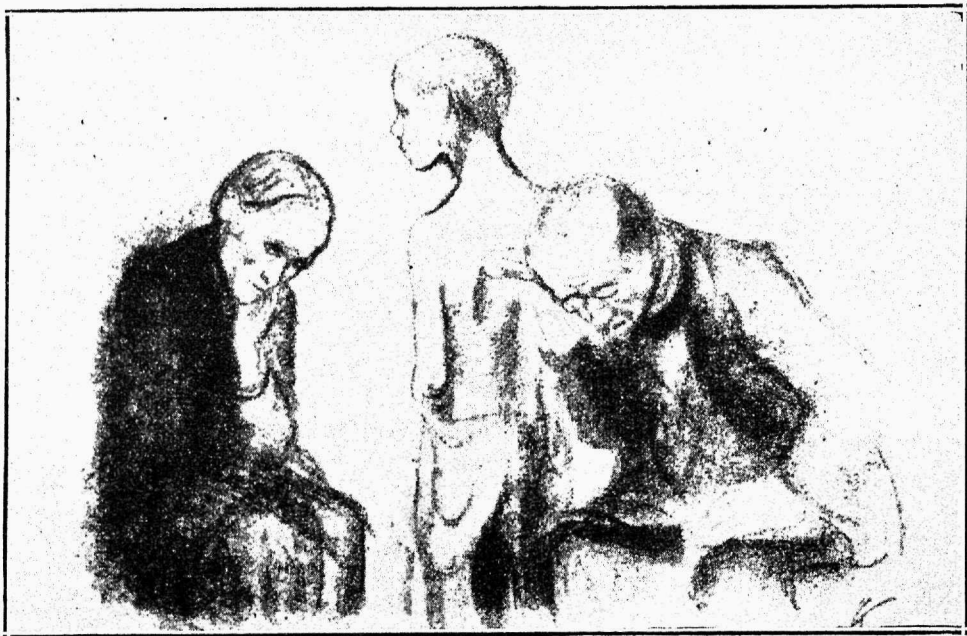
Nakkushaigustest.

Dr. M. Püüman.

1. Leetrid.

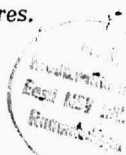
Nagu sellekohastest andmeist selgub, on leetrihaigus, mis üle riigi levinud oli (ligi 3000 juhtu), nüüd igalpool raugema hakanud. Kuid see ei tähenda sugugi, et meie nüüd võime murelt oma igapäevase töö juures askeldada ja et igasugune hädaoht nakkus-

haigustest kõrvaldatud on; ei — nakkushaigused varitsevad meid alataasa: ühed rauguvad ja teised astuvad kohe asemele ja võime ainult õnnelikud olla, et nad korruga ei levi, nagu seda 1926. ja 1927. a. nägime, kus sarlaki- ja leetrihaigused ühekorraga peamiselt meie õppiva noorsoo keskel levisid ja korralikku koolitööd takistasid.

Käthe Kollwitz.

Arsti juures.

Praegu on kaks nakkushaigust, mille peale tähelepanu peab pöörama: need on kõhusoetõbi ja eriti veel s a r l a k i - haigus, mis meie pealinnas kooliealiste laste keskel viimastel päevadel levima on hakanud.

Mis puutub kõhusoetõvesse, mis meie pealinnas augustikuu lõpul ja septembrikuu esimesel poolel levima hakkas, siis haigestusid sellesse haigusse suuremalt jaolt täisealised 20—40 aastate vahel; kuid haigestumisi tuleb ette ka nooremate ja vanemate keskel, kuid harvemalt. Kõhusoetõbi on meie pealinnas alaliselt olnud, kuid üldiselt on tema pikkamööda vähenenud. Näiteks oli Tallinnas 1927. a. veel 276 kõhusoetõve juhtu, kuid järgmisel 1928. a. kõhusoetõppe haigestunute arv oli ligi poole vähem — 142 juhtu ja 1929. aastast peale on kõhusoetõppe haigestunute arv aasta jooksul alla saja olnud; ainult 1932. a. tõusis haigete arv 102 peale, kuna möödunud aastal vaid 49 haiguse juhtu oli.

Käesoleval aastal kuni augustikuuni, s. o. 7 kuu jooksul haigestus kõhusoetõppe 19 inimest, kuid augustikuu kahel viimasel nädalal ja septembrikuu esimestel nädalail on haigestunud juba 31 inimest; viimasel nädalal on märgata — sellekohaste energiliste abinõude tarvitamisele võtmise tagajärjel linna tervishoiu osakonna poolt — haiguse juhtude langust.

Silmas pidades, et kõhusoetõbi — kui raske nakkushaigus — haiget kauemaks ajaks töövõime tuks teeb — täielik paranemine ja terveks saamine võtab ligi 2—3 kuud aega, siis on tarvilik, et haigestumise eest hoida — kõiki neid korraldusi täita, mida söökide, jookide ja puhtuse mõttes nõutakse.

Nagu teada, antakse kõhusoetõve edasi peamiselt söögi ja jookidega. Kõhusoetõve sünnitaja on pisilane, sattudes söögiainetele või jookidesse ja sealt edasi viimastega inimorganismi. Sellekohased uurimused ja korduvad tähelepanekud on kindlaks teinud, et meie oludes sünnib kõhusoetõve pisilaste edasiandmine peamiselt piima kaudu. Meie pealinna vesi on puhas ja paljude uurimuste peale vaatamata ei ole seal kunagi kõhusoetõve sünnitajat pisilast

leitud ei enne ega pärast uut veevärgi ehitamist. Et just piimaga kõhusoetõve idusid edasi antakse — selleks on kindlad andmed olemas nii endistest aastast, kui ka praegustel juhtudel.

Piim, mida pealinna elanikud iga päev tarvitavad, saadakse peamiselt Harjumaa talupidajailt; ainult väikene osa piimast tuleb teistest maakondadest; sellepärast on raske piima päritolu — mida haigestunud inimene tarvitanud — kindlakstegemine. Kui see kindlaks tehtud, siis kohapeal järele vaadates leidub seal ikka kõhusoojatõve põdejaid inimesi, kes poolhaigetena, ehk ka paranenud, kuid siiski veel pisilaste kandjadena — karjatalitusest ja lehmaliipsimisest osa võtavad, milletõttu haigust tekitavil pisilastel on võimalus piima sattuda. Niisuguste „haigete“ talude piima „väljalülitamisega“ on alati saadud häid tulemusi: haigestunute arv jääb võrdlemisi kiirelt märksa vähe- maks, mida ka praegu võime tähele panna. Raskusi sünnitab piima päritolu kindlakstegemine — eriti veel siis, kui paljudest kohtadest piima saadakse; on see aga tehtud, siis on võimalik võrdlemisi kiirelt haiguse levimisele piiri panna.

Piima kui ühe tähtsama ja kõrge- väärtusliku toiduaine rüvetamine haiguse pisilastega on inimesest väga kurb nähe ja meie talupidajad peaks ise sellest kord aru saama, et niisugust kaupa turule ei või saata, niisamuti nagu ei või müügile saata muid halvaks läinud toiduaineid. Võrreldes piima tarvitamist välismaa linnadega, tarvitame meie piima niikuinii vähe — keskmiselt $\frac{1}{3}$ liitrit piima ühe elaniku kohta (Helsingis tuleb ühe elaniku kohta ligi 1 liiter) ja iga kõhusoetõve taudi puhul langeb piima tarvitamine veelgi alamaale: soovitatakse tarvitada ainult keedetud piima; kuid viimane on väärtus- liselt ja maitset palju kaotanud ja sellepärast jätavad paljud elanikud piima tarvitamise ajutiselt hoopis ära; praegu kurdavad paljud piimamüüjad, et piima palju vähem ostetakse kui varem. Nüüd, kus kõhusoetõve hädaoht möö- das, võiks juba keetmata piima jälle tarvitada, kuid üksikute äride piima võib ka taudi ajal keetmatult tarvitada.

Näiteks on Einpauli, Kuiki ja Saare lastepiimad igasugustest haiguseidudest täiesti vabad, nii et neid piimasid igal ajal võib keetmata tarvitada. On ju õige, et lastepiimad on kallimad teistest piimadest, kuid seda on nähtavasti võimata odavamalt turule lasta: nõuab ju alaline arstline valve karja ja karjatalitajate üle lisakulusid, samuti ka karjalautade piimliku puhtuse eest hoolitsemine.

Üldiselt peab tähendama, et meie piimaküsimuse lahendamine on tänapäeva tähtsamaid ülesandeid. Siin ei aita üksi sellekohased seadused ja määrused, mis iseenesest väga tarvilikud on; on vaja talupidajate keskel selgitustööd teha, et nad teadlikud oleksid nendest pahedest, mis rüvetatud piimaga kaasas käivad, ja ise hoiduksid halba kaupa turule toomast. Jaoskonnaja loomaarstidel on üksi väga raske kõige selle järele valvata.

2. Sarlakid.

Viimasel ajal on sarlakisse haigestumismisjuhtude arv tunduvalt suurenenud ja silmas pidades, et see haigus kõige-rohkem tabab just meie kooliskäivat noorsugu, ei ole üleiarne pikemalt selle haiguse juures peatuda ja mõningaid seletusi anda, kuidas tema eest hoida.

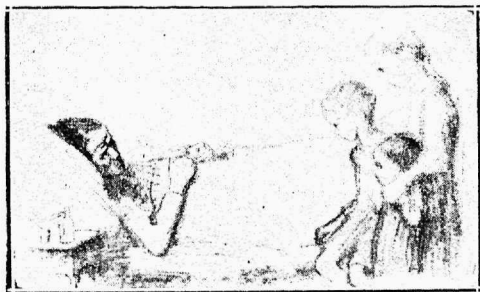
Sarlakihaigus, nii nagu leetridki, on meil alati olemas — kord levinedes taudina, nii nagu 1926. ja 1927. aastail, kord jälle vähenedes mõnes kohas kuni üksikute juhtudeni. Nii oli üleriigi 1926. a. 3223 ja 1927. a. 5342 juhtu. 1928. aastast peale hakkas sarlaki juhtude arv vähenema, nii et 1931. a. oli vaid 901 juhtu üleriigi; kuid sellest ajast peale algab jälle sarlaki juhtude tõus: 1932. a. juba 970 juhtu ja möödunud 1933. a. 1515 juhtu.

Käesoleval aastal on 7 kuu jooksul, s. o. kuni augustikuuni juba 1550 sarlakihaiguse juhtu olnud, mis selgesti näitab sarlakihaiguse uut tõusu.

Mis puutub eriti meie pealinnasse, siis on siin sarlakihaiguse mõttes kõige soodsam 1925. a. olnud, kus sarlakisse haigestunute arv oli vaid 100. 1926. a. tõusis sarlakisse haigestunute arv järsku 1077-le; 1927. a. peale algab

sarlakihaiguse langus ja 1930. a. langeb sarlakisse haigestunute arv 127. See on peale 1925. aastat teine parem aasta pealinnale sarlakihaiguse levinemise suhtes. Kuid 1931. a. peale algab uuesti sarlakihaiguse tõus: 1931. a. 132 juhtu, 1932. a. 175 juhtu ja möödunud 1933. a. 220 juhtu.

Käesoleva aasta 9 kuu jooksul on olnud juba 137 juhtu, mis näitab sarlakihaiguse järjekindlat tõusu.

Käthe Kollvitz.

Haige ja ta lapsed.

Kõik need arvud sarlakihaiguse kohta, nii üleriiklised kui ka meie pealinnas, näitavad seda, et sarlakihaigus on meil jälle hoogu võtnas ja manitseb meie ettevaatusele ja kõigi abinõude tarvitamisele võtmisele, et tema levimisele tõkkeid teha.

Sarlakihaigus on praegusel ajal raskemaid lastehaigusi ja sellepärast peab igaüks temale tõsist tähelepanu pöörama; nii suri, näiteks, 1926. ja 1927. a. sarlakitaudi ajal üleriigi ligi 13% haigestunutest. Viimastel aastail on surevuse protsent langenud, eriti meie pealinnas, kuid sellepeale vaatamata jääb tema ikkagi raskemaks lastehaiguseks.

Pärast lühikest peiteastet, mis kestab 4—8 päeva, algab sarlakihaigus ägedalt. Palavik tõuseb kiirelt kõrgele — 39—40°, tekivad pea- ja kurguvalud. Teisel päeval harilikult ilmuvad rinnale ja käevartele väiksed punased täpikesed, mis kiirelt üle terve keha levivad; ainult otsaesine, nina ümbrus ja alumine lõug jäävad rohkem kahvatuks. Keel, suu ilanahk ja kurk on vaarmarja-punased; neelamine on valus; raskemal juhtudel on kurgu ilanahk kaetud kollakas-hallika korruga, mis sarnaneb difteriidile. Üldine kehapu-

netus kõrge palavik ja kurguhaigus kestavad harilikult 3—4 päeva, mille järele punetus vähehaaval kaduma hakkab; ühes sellega hakkab langema ka keha temperatuur ja vähenevad ka teised haiguse tundemärgid; kolmandal nädalal algab harilikult naha kestamine, mis jalgade juures kõige kauem (jala all) vältab. Niisugune on ligikaudu sarlakihaiguse käik keskmise haigestumise juures.

Kuid sarlakihaigus, nagu teisedki haigused, võib olla kergemal ja raskemal kujul: üksikuil juhtudel ei tõuse temperatuur üle 37,5° ja kehale ilmuvad vaevalt märgatavad punased täpikesed, mis haiguse äratundmise vahest võimatuks teevad ja millele mingit tähelepanu ei pöörata. Ainult paar nädalat hiljem, kui nahk kestama hakkab, võib kindlaks teha, et siin sarlakihaigusega tegemist on. Niisuguseid juhtumeid oli võrdlemisi palju ka möödunud aastal, mis sarlaki vastu võitlemise eriti raskeks teeb. Kooliealine või lasteaias käiv laps, ilmudes pärast paari päeva kodu viibimist „tervena“ kooli või lasteaeda, puutub kokku teiste lastega ja annab neile haigusidusid edasi. *Sellepärast on tarvilik, et kõiki lapsi, kes haiguse tõttu viibisid mõned päevad kodus ja siis „tervetena“ kooli või lasteaeda ilmusid 2—3 nädala jooksul, peetaks hoolega silmas ja sellekohaste haiguste tundemärkide ilmumisel või teiste laste haigestumisel ka neid koju saadetaks.* Haiguse kiire äratundmine ja haigete eraldamine on mõjuvamaks abinõuks sarlakite levimise vastu võitlemiseks, mis sageli kerge te juhtumite tõttu kahjuks hilineb ja loob soodsa võimaluse haigusid edasiandmiseks. Neid asjaolusid peab igati silmas pidama.

Raskemal juhtudel on haigusekäik hoopis teistsugune: kõrge temperatuurile seltsib kiire südametegevus, somine ja meelemõistusetu olek, äge kurgupõletik, mille tagajärjel ka neelamine raskendatud on. Niisugustel juhtudel võib võrdlemisi ruttu ka surm tulla.

Väga tihti seltsivad sarlakihaigusele veel teised haigused, mis üldist haige seisukorda veel raskemaks teevad: näiteks tekib sarlakihaigel sagedasti kesk-kõrva põletik, mis iseenesest juba väga

raske haigus on. Tihti juhtub, et sarlakihaigetel isegi 5. ja 6. nädalail neerupõletik, mis harilikult neerupõletikust sellepoolest lahku läheb, et seal kuse sees verd leidub.

Väga raskeks muutub haige seisukord, kui üksikuis liikmeis mädanikud tekivad, mis haige seisukorra äärmiselt raskeks teevad.

Praegusel ajal, kus haigeid haigemajus ravitakse ja kus arstiabinõuna sarlakivastast seerumi tarvitatakse, ei tõuse surevuse protsent üle 3%. Ainult nendel juhtudel, kus sarlakihaigusele teised haigused seltsivad, on surevus suurem.

Sarlakihaigus on nakkav kõige haiguseaja kestel ja ainult *peale 6 nädala möödumise*, haiguse algusest arvates ja peale mitmekordse vannitamise, mille tagajärjel ihunahk täiesti puhas peab olema, võib sarlakihaigust põdenud isik tervetega kokku puutuda; niisugustel juhtudel haige on haigusidust täiesti vaba ja ta ei saa olla enam haigusiduste edasiandjaks.

Sellest on ka tingitud see nõudmine koolikäivate laste kohta, *et nad 6 nädala jooksul ei tohi kooli minna* haiguse algusest arvates ja et nad üldse ei tohi teiste lastega selle aja jooksul kokku puutuda.

Peale haiguse enese võivad haigusiduste edasiandjateks olla kõik asjad, milledega haige haiguse ajal kokku puutunud: haige pesu, raamatud, mänguasjad jne. Sellest järgneb, et raamatud ja mänguasjad, millega laps haiguse ajal kokku puutub, tulevad hävitada, põletada ja pesu eraldi teiste pesust keeta ja pesta.

Parimaks abinõuks sarlakihaiguse levinemisele tõkke tegemiseks on haige kiire eraldamine tervetest; kõigeparem on paigutada haige kohe haiglasse, mis ka haige ravimiseks kõige kohasem: on ju haige haiglas alati arstlise personaali valve all; teisest küljest on võimalus ka elukorterit kohe desinfitseerida, mis kodustele elanikele väga tarvilik.

Et haigestumisest hoiduda, haigestumise ohtu vähendada, tuleb järgmisi abinõusid tarvitusele võtta:

1) Vaja alatasa hoolitseda elukorterit

puhtuse eest, seda sagedasti puhastades ja õhutades.

2) Vaja rõhku panna isiklikule puhtusele, samuti ka pesu puhtusele. Õhtul enne magamaheitmist on vaja vähemalt laste jalad puhtaks lasta pesta sooja vee ja seebiga ja päeval on vaja selle järele valvata, et jalanõud kuivad oleks.

3) Tuleb nõuda, et lapsed sagedasti omi käsi peseks vee ja seebiga nii kodus kui koolis ja et küünealused puhtad oleks, eriti peab nõudma käte pesemist enne söömisele asumist ja peale klosetis käimist, käte kuivatamiseks on vajalikud väikesed käterätikud, mida õpilased ka koolis kaasas kannavad.

4) Hammaste puhastamisele ja nende ravile vaja suuremat tähelepanu pöörata. Vigaste hammaste kaudu võivad haigusttekitavad pisilased organismi sattuda ja üht või teist haigust tekitada.

5) Nakkushaiguste vastu ja nende ärahoidmiseks on parimaks abinõuks ja kaitseks suu ja kurgu ilanaha normaalne tegevus ja vastupanu; sellepärast on tarvilik, et nad alati terved oleks ja korralikult funktsioneeriks; selleks on sagedane suu lõputamine ja kurgu kuristamine parimaks abinõuks (vähemalt igakord peale söömist). Loputada ja kuristada võib ka kummeli-teegega või veega, kuhu vähe harilikku keedusoola lisatud, või ka boorhape lahuga (üks teelusikatäis boorhapet ühe klaasi vee peale).

6) Sagedasti on laste kurgunäärmed suured ja iga väikese külmetamise juures jäävad nad haigeks, paistetuvad, temperatuur tõuseb jne. Kurgunäärmeid võiks võrrelda ustega: kui nad haiged on, võivad nende kaudu igasugused pisilased organismi sattuda ja seal üht või teist haigust tekitada. Ka nak-

kushaigustesse haigestuvad need lapsed palju sagedamini, kellel kurgunäärmed suured. Sellepärast on vaja pöörata lapsega kurguarsti poole ja tarviduse korral lasta haiged kurgunäärmed kõrvaldada.

Käthe Kollwitz.

Nälg ja lapsed.

6) Nakkushaigust põdevaid lapsi ei või enne määratud tähtaega kooli saata, olgugi et nad vahest endid täiesti terved tunnevad; nad võivad ise raskelt haigestuda ja teistele õpilastele haigusidusi edasi anda. Peale sarlakihaiiguse ja kurgutõve peavad lapsed vähemalt 6 nädalat koolist puuduma, peale leetrihaiiguse vähemalt 3—4 nädalat ja peale tuulerõugeid 2 nädalat.

Tööpuuduse vastu kindlustamise seadus Soomes.

Aug. Gustavson.

Soomes esineb tööpuuduse vastu kindlustamise alal teatavasti n. n. Ghent'i süsteem. Praegu kehtiv seadus on jõus 1917. a. alates mõningate väheimate muudatustega a. 1920 ja 1921.

1925. a. valitsus esitas eduskunnale uue seaduseelnõu, mille aluseks oli samuti vabatahtlik kindlustamise moodus. Parlament lükkas aga elnõu tagasi ning tegi valitsusele ülesandeks kaaluda

sundkindlustamise elluviimise võimalusi.

1931. a. valitsus uuesti esitas parlamendile eelnõu, mis endiselt põhjeneb vabatahtlikule kindlustamise põhimõttele, loobudes sundkindlustamise maksmapaneku katsest. See eelnõu saavutas parlamandilt vastuvõtu 23. märtsil k. a. ning astub jõusse eeloleva aasta algul.

Tööpuudusekassad, millistel on õigus riigi abirahale, võivad kehtiva seaduse kohaselt toimida täiesti iseseisvalt või mõne ühingu või ühingute liidu juures. Kui nad tegutsevad teiste organisatsioonide juures, siis peab neil olema siiski eraldi arvepidamine ning erieelarve. Tegelikult sellised kassad seni tegutsesid peamiselt ametiühingute juures ning nendega lähedases kontaktis.

Ka uus seadus võimaldab kassadele iseseisvat kui ka teiste organisatsioonide juures tegutsemist. Uus seadus vaid kindlamalt piiritleb kassade iseseisvat ning teistest organisatsioonidest (kui nad tegutsevad teiste juures) eraldatud arvepidamist, et vältida riigi abirahade kasutamist mõneks muuks otstarbeks.

Edasi uus seadus määrab, et kindlustuskassa liikmeks astumise õigus peab olema igal töölisel, kes vastab seaduses loetletud tingimustele ning seda õigust ei või piirata, näiteks, nõudega, et tööline peab olema veel mõne muu organisatsiooni (näit. ametiühing) liige.

Kassaliigetele maksetavat abiraha normi on uues seaduses tõstetud. Prae-

guse seaduse järgi võis kassa maksta tööpuuduse all kannatanule maksimum 10 marka päevas, kuna uues seaduses on maksim. norm 30 marka päevas, kuid siiski mitte üle $\frac{3}{4}$ kassaliikme normaal-est päevapalgast. Nii perekonna toitjaile. Üksikisikute päevaabiraha on $\frac{3}{4}$ perekonnaga kassaliigete abirahast.

Riigi poolt juuremaksetav abiraha on praegu $\frac{3}{4}$ kassa poolt maksetavast abirahast perekonna toitjaile ja $\frac{1}{2}$ üksikisikule.

Uue seaduse järgi on riigi abiraha normid määratud järgmiselt: kui kassaliige saab päevaabiraha kuni 12 marka, ning tal on perekond, siis riik maksab $\frac{3}{4}$, perekonnata kassaliigete eest $\frac{1}{2}$. Päevaraha osa eest aga, mis on üle 12 marga, riik maksab $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{4}$ perekonnaga ja perekonnata kassaliigetele vastavalt.

Praeguse seaduse järgi võis maksta abiraha kassaliikmele 12 üksteisele järgneva kuu kestel maksim. 3 kuud, uue seaduse järgi — 4 kuud.

Uus seadus võimaldab ka abirahade maksmist osaliselt töötuile.

Uue seaduse järgi kassaliige on kohustatud vastu võtma temale pakutavat tööd, kui töö on vaba töötulist (sreik) ning töö vastab töölise ametile ja kogemustele ning palk on vastavale ajale ja kohale tavaline.

Kontrolli otstarbel on sotsiaalministril õigus (mitte kohus) määrata igasse kassasse omalt poolt 1 juh. liige.

Nii peajointes uue seaduse sisu.

Töökaitse ajalugu ja areng.

L. Johanson.

Töökaitse seadusandlus praeguseaja mõttes ei ole kuigi vana. Ta algus ulatub XIX aastasaja esimestesse aastatesse, kuid 50—60 aastat tagasi oli töökaitse seadusi veel võrdlemisi vähe.

Vabrikutööstuse arengu algaastail seaduseandja ainult äärmistel juhtudel ja suurema kahtlusega segas ennast ettevõtja ja tööliste vahel. Tol ajal valitsevate majandusliste vaadete järgi oli rahva- ja riigimajanduse õige arengu peateguriks tööstuse täielik vabadus. Seadusandlus käsitas küll ka

tööstuse elu, kuid mitte tööliste suhtes. Seadusi anti tööstuse arenguks, eraomanduse kaitseks jne. Neid seadusi kutsuti vabriku, tehaste, tööstuse seadusteks.

Praegu, kus töökaitse seadused paljudes tööstusriikides väga arenenud, tekib küsimus, kuidas võis kultuurriik läbi saada ilma, et oleks elu nii tähtsat külge reglementeeritud. Seletus sisaldub selles, et XIX aastasaja esimesel poolikul kasvas tööstuseklassi tähtsus, kelle huvidele ei sobinud töökaitse sea-

dused. Kuigi 1800.—1850. aastate kestel oli tööstuse progress väga tunduv, kuid võrreldes praeguse ajaga oli vabrikute, tehaste ja nende tööliste arv väiksem.

Kui tänapäeval fashistlikuis ja dik-tatuuririikides töökaitset on kärbitud, temast tähtsad osad kaotatud, siis küll arusaamatute ja töölist alahindavate vabrikantide seisukohtade rahuldamiseks.

Läinud aastasajal algas tööstuse suur tõus. Kui Inglismaal oli 1802. a. raua- ja malmitoodang 10.200.000 puuda, teistes kõigis riikides kokku 30 miljonit puuda, siis juba 1830. a. Inglismaa üksi tootles 42 miljonit puuda, kuid käesoleva aastasaja algul juba 547 milj. ja maailma toodang ulatus 2853 miljoni puudani, seega kasvas ühe aastasaja kestel 70 korda suuremaks.

Nooremad tööstusriigid, Saksamaa ja P.-Ameerika hakkasid Inglismaale järele jõudma.

Teine suurim tööstusharu, puuvilla ümbertöötamine, mille kodumaaks oli Inglismaa, näitas suurt arengut ka Saksamaal ja Prantsusmaal.

Peakütteiniks oli kivisüsi, mille toodang oli 1850. a. kõigis tähtsamais tööstusriikides 5050 milj. pd., kuid käesoleva aastasaja algul 53.785 milj. puuda.

Niisugune tööstuse edu oli muidugi seotud ka transportetevõtete kiire arenguga, kuna tööstuse tsentrumid vajavad hiigla määral tooresmaterjali, kütet, toiduaineid aga ka toimetavad oma tööstussaadusi kaugetele tur-gudele.

Nii ühes tööstuse arenguga pidi paralleelselt arenema ka transport, raudteevõrk ja laevaliinid oma ton-nashi suurusega. Samuti kaubandus.

See kõik hakkas järjest mahutama palgalisi tööjõude, kelle arv kasvas iga aastaga miljonite viisi.

Maalt, näiteks Inglismaal, hakkas rahvas linnadesse ja tööstusraiooni-desse valguma. XVIII aastasaja kesk-paigas elas Inglismaal $\frac{1}{6}$ elanikkudest linnades, nüüd ümberpöörduvalt: vaevalt $\frac{1}{6}$ väljaspool linnasid.

Tekkisid hiiglavabrikud (Riesen-fabrik), mis mahutasid tuhandeid ja kümneid tuhandeid töölisi. Inglis-

maal väikestest küladest kasvasid suu-red tööstuse keskkohad, samuti mujal. Manchesteris, hiljem maailma puuvilla-tööstuse tsentrumis, oli XVIII sajangu algusel ainult 10.000 elanikku, kuid XIX aastasaja algusel juba 80.000, XX algusel — 640.000, nüüd 731.000. Eks ole see hiigla tõus.

Ühes tööliste kontsentreerumisega päevpäevalt avaldusid vabrikuelu eita-vad küljed teravamini ja äratasid sedavõrd suurt tähelepanu, et seda ignoreerida enam polnud võimalik.

Riik oli sunnitud tarvitusele võtma kasvavate pahede vastu vahendeid.

Ei ole kahtlust, et põllumajanduses, iseäranis mehaaniliste abinõude tarvi-tusele võtmisel, õnnetuste arv suurem on kui tööstuses. Kuid need ohvrid on laiale paisatud, esinevad üksikult laial territooriumil, ei ärata tähelepanu, sageli ei registreeritagi, kuna aga ühes ja samas kohas, näiteks vabrikus, sageli korduvad õnnetusjuhtumid sunnivad vastuabinõusid otsima. See on ka põh-juseks, miks põllutööliste töökaitse kõikjal on tööstuse tööliste töökaitsest taha jäänud.

Peale terviserikete, mis tööstuses varjuküljeks, on veel teisigi pahesid, mida seaduseandlusega kõrvaldada ja vähendada saab.

Töökaitse seaduste arengus on suur osa ka tööliklassil enesel ja ta kutse-ühingutel, kes kestvalt võitlesid ja võit-levad tööliste kaitse eest.

Töökaitse seaduste sünd kuulub aga sinna aega, kus tööliste liikumisel ja tööliste ühingutel kaugeltki polnud seda tähtsust, mis tänapäeval.

Esimesed töökaitse seadused puudu-tavad ka alasid, — reguleerivad töö-aega ja alaealiste ning noorealiste tööd, — mis ei siis, ega ka praegu pole veel küllaldaselt esile kutsunud töölis-klassi väljaastumisi. On küllaldaselt juhtumisi, kus tööliised olid nende sea-duste vastu, mis piirasid nende eneste ja nende laste ekspluaterimist. Seda isegi Eestis mõned aastad tagasi. Kui näiteks Lutheri vabrikus naiste öötöö kaotati, äratas see ühes osas töölistes meelepaha. Tööaja seadusel ja käitis-vanemate seadustel on tööliste keskel küllaldaselt vaenlasi, veel enam aga neid, kes neile seadustele käega löövad ning neis oma tegevuse vabaduse pii-

ramist näevad. Eesti lastevanematest, kes oma lapsi karja saadavad, paljud soovisid, et lastekaitse kaotataks ja algkooliaega lühendataks. Seda peale revolutsiooni. Ja nüüd ongi rahvakooli alal sarnased soovid täitmist leidnud.

On siis ka arusaadav, kui ka varem oli küllaldaselt töölisi, kes töökaitse seadustesse mitte ainult eitavalt ei suhtunud, vaid isegi nende vastu olid.

Töökaitse ilma töölisesinduseta, käitisvanemata, kannatab. Sellest aga ei saa praegugi veel aru suur osa Eesti käitiste töölisi, kes jätvavad käitisvanemad valimata.

Teisest küljest, tööliste rahutused ka varemadel aegadel juhtisid üldist tähelepanu tööstuselu eitavatele külgedele, sundisid uurimusi toimetama ja põhjustasid riigivõimu vaheleastumist.

Hiljematel aegadel koostas töölisliikumine omale kindla tegevuskava — töökaitse elluviimiseks.

Nagu teada, mehaaniline tööriist, masin, kusjuures inimesel on tööjõu osa, võimaldas kasutada mitte ainult õppinud töölisi, vaid ka naisi ja lapsi. Kes töötab, selle vastu tunneb tööstur vähe huvi: temale on see ükskõik. Tähtis vaid on, et masin töötaks ettemääratud ajal ja tarviliku kiirusega. Seepärast oli tööstuse arengu algul tööpäeva pikendamise püüe kõikjal. Tööstur vajab töökäsi, mitte inimest. Kellele need töökäed kuulusid ja mis nende töökäte omanikuga peale tööaega juhtus, kui lakkasid töötamast, see oli töösturile täiesti ükskõik. Kuna töökäte pakumisi rohkesti, siis ühede paigutamist teistega mehaaniliste tööabinõude juures oli võrdlemisi lihtne.

Sarnastel tingimustel, kus püüdeks võimalikult suurem vabriku mehhanismi eksploatatsioon, laste tööjõu kasutamine, samuti noorte ja naiste, peremehe täielik võõrdumine tööliselt, ja ühe töölise teisega kergelt asetamine, — sarnastel tingimustel kasvas inimtööjõu eksploateerimine nii suureks, nagu seda ei tunnud varem käsitöö.

Kujutusi sellest eksploatatsioonist, neist hirmsatest töötingimustest, kuhu olid surutud Inglismaal 1780.—1850. a. noored, on antud välja autoriteetlikkude isikute poolt. Selle üle on Friedrich Engels kirjutanud kapitaalteose, kus ta üksikasjaliselt kujutab seda hirmsat

ja rüüstavat seisukorda. Raamat ilmus 1845. a. Ta ütleb ka, et mida enam inimtööjõudu asetab auru- ja veejõud, seda vähem vajab valmistus mehi. Kuna aga naiste ja laste tööjõud on meestööjõust odavam, siis on nad kasulikud, iseäranis tekstiiltööstuses. Oli siis ka töolistest sel tööalal 52% naisi, 48% mehi, misjuures pooled töolistest olid alla 18 aasta vanad.

1839. a. oli Inglise 419.560 vabriku-töölise hulgas alla 18-aastaseid 192.887 ja naisi 242.296, naistest 112.192 alla 18 a. vanad.

Õnnetusjuhtude arv oli kohutavalt suur. Liverpools oli 12 kuu jooksul 146 surmajuhutu õnnetuse läbi.

Ja kuidas elasid naised? Näide:

M. H., 20 a. vana, kaks last, vähem rinnalaps, keda hoiab suurem. Ema läks tööle kell 5 h., tuli töölt kell 8 õ. Päev otsa ta kannatas, rind pakitses piimast, kuid kodus olid lapsed näljas. Olid sagedad nähted, nagu tänapäevalgi, kus naine toidab perekonda, mees istub kodus, hoiab lapsi, koristab tuba ja parandab pesu.

Lapsed, kes vähegi kaela kandsid, asetati tööle.

Loomulik siis, kui esimesed töökaitse seadused käsitasid lastetööd.

Täisealiste tööliste, eriti meestööliste kaitsele, tol ajal veel ei mõeldud, sest maitsti veel vaba konkurentsi ja „töövabaduse“ vilja, sama „töövabaduse“, millest Eestis tänapäevalgi veel jutlustajaid on iga sotsiaalseaduse puhul.

Ei tarvitse mõelda, et riik, kaitstes laste ja naiste tööd, oli juhitud ainult heategemise ja nõrkade kaitsmise ideedest. Siin olid teguriks ka puhtmajanduslised kaalutlused, mis sundisid kaitsma lapsi ülearuse eksploatatsiooni vastu, sundisid kaitsma töölise jõudu ja energiat, nii kaasagekse kui ka tulevase põlve oma; sundisid tarvitusele võtma abinõusid haiguste levinemise vastu, tööõnnetuste arvu tõusu vastu, töövoimetute kasvu vastu, sest kõik see nõuab ju ühiskonnalt kulusid.

Alguses pööras seadusandlus tähelepanu just neile töölisele, kelle abitus ja enesekaitse võimaluse puudumine oli silmanähtav ja vastuvaidlematu — see on: lastele ja allealistele; ta piirdus vaid nende tööaladega, kus lastetöö eks-

pluateerimine oli iseäranis suur ja võt-
tis inetu ilme.

Nii anti esimene töökaitse seadus Inglismaal 22. juunil 1802. a. See seadus puudutas vaid tekstiiltööstusi, kus üle 20 töölise ja 3 õpilase. Õpilaste tööpäeva piirati 12 tunniga ja laste öötöö keelati.

Hiljuti, kriisi surve, kõnelesid isegi kaubandus-tööstuskoja esimehed 6-tunnilisest tööpäevast, 8-tunnilist tööpäeva ja 44-tunnilist töönädalat peetakse normaalseks, tol ajal 15—16-tunniline tööpäev 8-, 7- ja isegi 6-aastastel lastel oli sagedane nähtus. Ja kulus enne 17 aastat, kui 1819. a. pandi maksma seadus, millega ühes osas tööstusaladest keelati alla 9-aastaste laste tööjõu kasutamine. Ametlikud aruanded aga märkisid, et seda seadust suurel määral rikutakse.

1833. a. on töökaitse ajaloos suure tähtsusega: tol aastal loodi Inglismaal töökaitse seaduste järelvalve, vabriku inspeksioon. Sest aastast peale keelati manufaktuuris 13—18-aastastel öötöö ja pandi neile maksma 12-tunniline tööpäev; 9—13-aastastele allealistele määrati 9-tunniline tööpäev ja 48-tunniline töönädal.

Hiljem laiendades töökaitset teistele tööaladele, haaras see Inglismaal XIX aastasaja lõpul juba peaaegu kõik suur-, kesk- ja väiketööstuse alad, dokid, sadamad, ehitustööd jne. Ta ulatub juba täisealistele meestele ja naistele. 1908. a. pandi maa-alustes töödes maksma 8-tunniline tööpäev.

Ühes tööaja reglamentatsiooniga inglise valitsus reguleeris ka teisi tööstuselu külgi. Anti terve rida korraldusi tervishoiu kohta. Allealiste tööliste alghariduse nõue püstitatakse seadusega. Muretsetakse tööpalgaga õiglaselt väljamaksmise eest, keelatakse töötasu asemel kaupade andmine jne.

XIX aastasaja lõpul Inglismaa, tunduvalt taha jäädes mitmest teisest tööstusriigist, pani maksma õnnetuste vastu kindlustamise seaduse, 1908. a. —

vanaduse pensioniseaduse neile, kes ei oma enam eluüalpidamise miinimumi.

Praegu on Inglismaa arenenud töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seadusega, mida loetakse üheks paremaks kogu maailmas.

Teistes riikides leiame sama pilti. Kõikjal algab töökaitse laste töö piiramisega. Siis, järkjärgult laiendatakse ta sisu ja ulatust uutele aladele ja uutele kategooriatele. Suurem jagu riike asub töökaitset teostama Inglismaast hulga hiljem. Nii Saksamaa riikidest andis esimese töökaitse seaduse allealiste kaitseks Preisimaa 1839. a., selle järgi Prantsusmaa 1841. a. Kuid tööstusriigis Belgias ilmub töökaitse seadus alles XIX aastasaja 80. aastal.

Kuid selle asemel töökaitse arenes neis riikes kiiremini kui Inglismaal. Näiteks Saksamaa, kus peale 1839. aastat üksikud riigid ei näidanud töökaitse alal mingit energiat, kuid peale 1871. a. impeeriumi loomist ühes tööstuse õitsenguga näitas suurt tõusu.

Seadusandluse areng kõigis kultuuririikides näitab, et vabrikuseadused arenesid tööliste seadusteks. Ei ole kaugel see aeg, kus seadustega kaitsakse kõigi palgatöölise tööd. Evolutsioon selles mõttes on loogiline paratamatus, sest pole mingit alust piirata siin seadusandlust vabrikute ja tehaste töölistega. Vabrikute ja mittevabrikute töö vahe, iseäranis lepingutingimuste ja töökorralduse poolest, jääb vähe- maks iga päevaga. Ka väikestes ettevõtetes võetakse tarvitusele mehaanilised abinõud. Tsunfti kadumine muutis ka käsitöös töölise ja peremehe vahetõrke. Terve rida töölistekategooriaid — puusepad, tiserid, kivitöölised, liht- töölised, veotöölised ja teised võivad töötada vabrikus ja väljaspool vabrikut. Seejuures on töötingimused sarnased, nii et töökaitse suhtes vahetegemine põhjendamatuks osutub.

Järgmistes numbrites vaatleme lühidalt Venest päritud Eesti töökaitse seaduste ja siis Eesti iseseisvuse päevil maksmapandud töökaitse seaduste arengut.

XVIII rahvusvaheline töökongress.

Aug. Gustavson.

II.

TÖÖPUUDUSE VASTU KINDLUSTAMISE KONVENTSION.

Teise tähtsa punktina kongressi päevakorral oli tööpuuduse vastu kindlustamise küsimus. Selles küsimuses kongress andis vastava konventsiooni, mis ka lõpp-hääletamisel vastuvõtmist leidis. Tööpuuduse kindlustamise küsimus ei olnud Rahvusvah. tööorganisatsiooniesmakordselt arutlemisel, vaid juba esimesel kongressil Washingtonis 1919. a. võeti vastu sellekohane rekomendatsioon, milles soovitatakse riikidele arendada töötuse kindlustamist. Tõsiasi on, et ka töötuse kindlustamine on sellest ajast tugevasti arenenud: pealesõjaaegse 4 miljoni asemel on praegu ligi 40 miljonit töölise kindlustatud tööpuuduse vastu. Seega oli olukord juba küllalt küps rahvusvaheliseks konventsiooniks.

Nimetatud konventsiooni peajooned on järgmised. Iga riik, kes ratifitseerib nim. konventsiooni, kohustub korraldama töölise tööpuuduse kindlustamist (kas sundusliku või vabatahtliku ilmega) või hoolekandelist toetamist.

Ka osalise tööpuuduse korral on töölisel õigus sammedele või toetusele rahvusvahelikus seadusandluses ettenähtud tingimustel.

Konventsioon haarab kõiki palgatöölisi, väljaarvatud põllutöölised, meremehed ja merekalurid.

Kuid riikidele jääb õigus eraldada konventsiooni alt teatud töölise rühmi, nagu: koduteenijad ja -töölised (majateenijad, aednikud, autojuhid jne.), riigi ja omavalitsuse teenistuses olevad töölised, alla või üle teatud vanuspiiri, hooaja töölised jne. Töölisele võib keelduda maksmast toetust või sammet kui ta on ise süüdi tööpuuduses, ei võta vastu pakutud vastavat tööd jne. Õigust sammele või toetusele võib piirata 156 päevaga aastas, kuid milgil tingimustel mitte alla 78 päeva aastas.

Sammed tulevad maksta rahas, kuid lisatoetus ja abistamine võib sündida ka naturas.

Kongress aktsepteeris ühtlasi lisana sellele konventsioonile rekomendatsiooni, milles antakse tarvilised lisamäärused konventsiooni elluviimiseks. Samuti ka kaks resolutsiooni, üks — milles soovitatakse lähemal ajal välja töötada ka põllutöölisi haarav konventsioon ning teine — millega avaldatakse soovi, et töötataks välja konventsioon, mis annab välismaalastele — töölisele tööpuuduse kindlustamise suhtes võrdsed õigused omamaalastega.

PUHKUS AUTOMAATSEIS KLAASITÖÖSTUSIS.

Tahvelklaasi tööstus on tehniliselt viimasel ajal tugevasti arenenud. Automaatselt töötavas klaasitööstuses peab töö käima katkestamatult ööd kui päevad. Nende töölise tööaega reguleeriv konventsioon leidis 37 häälega 27 vastu kongressilt vastuvõtmist.

Vastav konventsioon kohustab maksuma panema neis tööstusis 4 vahetust, s. t. nädala tööaeg on siin 42 tundi. Ainult äärmisel korral võib tööaega pikendada.

KAHJUTASU KUTSEHAIGUSTE PUHUL.

1925. a. võeti vastu konventsioon, mis reguleerib kahjutasu maksmist kutsehaiguste eest. See konventsioon sisaldas aga kõigest 3 kutsehaigust. Käesoleval aastal täiendati seda konventsiooni uute haiguste nimetustega ning tööalade mainimisega, kus vastavad haigused esinevad.

NAISTE TÖÖ.

Läinud kongressil oli ka naiste töö keelu konventsioon (1919. a. vastuv. Washingtonis) osalise muutmisel. Nimelt tehti 1919. a. konventsioonis kaks täiendust. Esiteks — lisati juure paragrahv, et see konventsioon ei haara juhtival kohal teenivaid ning füüsilist tööd mitte tegevaid naisi ning teiseks — võimaldati puhkust, millal töö on keelatud, nihutada ajavahemikult kell 10 õht. — 5 hommikul.

Esimesel lugemisel arutusel olnud küsimused tulevad lõplikule vastuvõtmisele eeloleval aastal, ning seepärast pole põhjust nendel küsimustel praegu peatuda.

ADMINISTRATIIV-NÕUKOGU VALIMINE.

Läinud kongressil moodustati ka uus juhatus — administratiiv-nõukogu tööorganisatsioonile. Esmakordselt jõusse astunud uuendatud põhikirja alusel kuulub nüüd nõukogusse 16 valitsust, 8 tööandjat ja 8 töölise.

Valimiste tulemusena koosneb nüüd administratiiv-nõukogu järgmiste riikide valitsuste esindajast: Belgia, Kanada, Prantsuse, Saksa, Inglismaa, India, Itaalia, Jaapani, Hispaania, Hiina, Poola, Soome, Argentiina, Tšehhoslovakkia, Brasiilia ja Meksiko.

Tööandjate esindajad kuuluvad järgmistesse riikidesse: L-Aafrika, Itaalia, Prantsuse, Inglise, Taani, India, Šveitsi ja L-Slaavi.

Töölise esindavad: Caballero (Hispaania), Hayda. (Inglise), Johanson (Rootsi), Joshi (India), Jouhaux (Prantsuse), Mertens (Belgia), Moore (Kanada) ja Yonekubo (Jaapan).

Haigekassade tegelased!

Levitage „Töö ja Tervist“, — sellega aitate kaasa sotsiaalkindlustuse arengule Eestis.

Rünnak haigekassadele.

H. Soilts.

Praegune haiguse vastu kindlustamise seadus näib olevat pinnaks silmas arstidele ja töösturitele, sest mõlemad on ametis vastavate märgukirjade esitamisega valitsusele, avaldades soove haigekassade ümberkorraldamiseks enda huvide kohaselt ja nende arvates näib nii, et haigekassa liikmeskonnal, kelle kaitsesse haiguskindlustusseadus maksuma pandud, selle kohta õige vähe öelda on.

Kaubandus-Tööstuskoja märgukiri majandusministriumile haigekassade ümberkorraldamise asjas väljendab ainult osa töösturite arvamist, kuna suur osa töösturitest on haigekassade suhtes teistsugusel arvamisel. Paljud kinnitavad avalikult, et praegune kord haigekassades midagi soovida ei jäta ja seaduse muutmise tarvidust ei ole. Mille üle praeguse korra juures kurdetakse, see on teadete andmine haigekassadele, mis olevat keeruline ja käivat paljudele väikekäitistele üle jõu, kuid haigekassade ümberkorraldamine seda ei muuda.

Kui kaubandus-tööstuskoda esineb ettepanekuga, haigekassade avamiseks anda luba kõigile käitistele, kus töötab 200 töolist, siis tõendab see täielikku arusaamise puudumist haigekassade tegevusest. On ju vana tõde, et ainult ühenduses on jõud ja selle jõu killustamine soetaks kiratsevaid kääbus-haigekassasid, kes ei sure ega ela. Loomulik on, et niisugused haigekassad oma liikmeskonnale ei suuda korraldada korrallikku arstiabi ega maksta abirahasid. Suure osa väikese haigekassa sissetulekust neelab kassa valitsemine, kuna suurteil haigekassadel on valitsemise kulud õige väikesed, nii on Tallinna Ühise Haigekassal see olnud aastate jooksul ainult 3—4,5% sissetulekust. On vastuvaidlemata selge, et mida väiksemad haigekassad, seda suuremad on nende valitsemise kulud ja vähemad abiandmise võimalused.

Senini on järelvalve asutused just eeltoodud asjaoludega arvestanud ja liitnud vähemaid, raskustes siplemaid, haigekassasid suurte elujõuliste haigekassadega. Nii sündis see Vene-Balti laevatehase haigekassaga, kus valitsemise kulud tõusid üle 25% kuludest. Samuti ka Tallinna juuksetöölise haigekassa ja terve rida väikseid haigekassasid üle riigi on ühendatud suurematega just sellepärast, et nad iseseisvalt nimetamisväärset arstiabi ei suutnud korraldada ja praegugi on kõne all Paide ja Türi ühishaigekassade liitumine, sest et nad oma väiksuse tõttu elujõulised ei ole. Kuidas aga Kaubandus-Tööstuskoja juhtivate tegelaste arvamine järele väike 200-liikmeline haigekassa, kes oma tulude kohaselt kõige rohkem 1—2 arsti oma ambulatooriumisse palgata võib, suudab anda eeskujulikumat arstiabi, kui elujõuline haigekassa, jääb nende saladuseks.

Tallinna Ühise Haigekassa teenistuses on üle 20 kindlapalgalise arsti mitmesugustel erialadel ja peale nende võivad kassaosalised tarbekorral koju kutsuda ükskõik missugust arsti ka väljaspoolt haigekassa arstide koosseisu, samuti võivad pöörata nende poole

koju, sel ajal kui haigekassa ravi-asutused on kinni. Ravi-asutused, nagu elektri- ja masseerimiskabinett, röntgeni kabinett, hambaarstimise kabinet, laboratoorium ja teised, on kassaliikmetel vabalt tarvitada. Nimetatud ravi-asutised ja kabinetid on moodsa varustusega ja nendes ravimine tuleb vähemalt 50% odavam, kui neil haigekassadel, kus ei suudeta oma ravi-asutisi korraldada ja peavad kasutama era-ravi-asutisi.

Kassaliikmed on küllalt teadlikud selles, et korrallikku arstiabi anda suudab ainult elujõuline haigekassa (neil on meeles vabriku haigekassade ajajärk, kus üks arst pidi olema kõik-teadlik ja arstis peaaegjalikult joodi ja riitsinusõliga) ja sellepärast kassa liikmeskond ei saa kuidagi pooldada Kaubandus-Tööstuskoja eluvõõrast ettepanekut. Praeguse seaduse järele on võimalik asutada eraldi haigekassasid käitiste juure, kus 500 või rohkem kassaliiget ja niisuguseid käitisi on Tallinna Ühise Haigekassa all ligi 20, kuid üheski neist ei ole tekinud oma haigekassa asutamise mõtet, väljaarvatud a.-s. „Tselluloose“ tehas, kus mõni aasta tagasi see küsimus algatati vabriku administratsiooni ja ametnikkude poolt, kuid kassaliikmeskond lükkas selle kavatsuse järsult tagasi.

Haigekassade asutamise käitiste juure, satuvad haigekassad ja nende juhatused töösturite mõju alla ja on sunnitud toimima viimase näpunäidete järele, kusjuures kassaosaliste huvid tihti kõrvale jäävad.

Mis puutub aja raiskamisse arstiabi saamisel ja haiguste registreerimisel, siis sama võrra, kui isegi mitte rohkem, aega tuleb kassaliikmeil raisata vabriku ambulatooriumis järjekorra ootamise puhul ühe arsti juure, sest kuigi on seal „saba“, mujale tal minna ei ole ja teiseks, kassaosaline kes on haige, töö ei käi ja seega arstiabi saamine ja haiguse registreerimine tema tööaega ei raiska.

On ju loomulik, et sarnase suure aparadi liikumise juures peab valitsema kord, ilma milleta kassa juhtimine ei ole mõeldav ja selle korra säilitamiseks peab ka kassa liikmeskond teatavaid määrusi täitma.

Kaubandus-Tööstuskoja tegelased on paha-sed selle üle, et Tallinna Ühine Haigekassa omandas maja kapitaliga, mille kokku pannud *tööandjad!* Maja, kuhu haigekassa paigutatud oma ravi-asutised, on vastuvaidlematult tarvilik ja selle vastu ei saa väelda ka töösturid, kui nad käsitavad küsimust erapooletult ja arvesse võtavad et haigekassa asutused igas majas üüri maksuma peavad, kui aga asutakse organ, arstide huvide kaitsese, siis muidugi on põhjust olla haigekassa maja ja sellesse asutatava haigla vastu, sest haigekassa oma haigla avamine võtab ära suure osa erahaiglate teenistusest ja siin näib, et Kaubandus-Tööstuskoda sellest seisukohast välja lähebki, mis aga sellele kui pool-riiklikule asutusele au ei tee.

Peale muu on haigekassa ka majandusline ettevõtte, kelle ülesanne arstiabi korraldamise kõrval on kokku hoida üleliigseid kulusid

seal, kus need kasuta üksikute ärimeeste-haiglate omanikkude tasku lähevad.

Peale selle võimaldab haigla tihedat sidet ambulatoorse raviga, kergendab haiguse jälgimist ravijatel arstidel ja võimaldab haigekassale arstide koosseisu suurendamist, mille tõttu avaneb kassaliikmetele laialisem arstide valik.

Mis puutub majaostmise kapitalisse, nagu olevat see Kaub.-Tööstuskoja tegelaste arvates töösturite poolt kokku pandud, siis see ei ole õige. Töösturite ja kassaliikmete poolt maksetav haigekassamaks kokku 6% kassaliikmete palgast, kulub täielikult kassaosalistele arstiabi korraldamiseks ja abirahadeks. Summadega, mis tegevusekapitalist üle jäänud, on kaetud kassaliikmete arstimise kapitali puudujääke ja puhaskasu on olnud niivõrd väikene, et sellest kui maajostu kapitalist üldse rääkida ei saa. Maja ostmiseks on kapitali kogunenud haigekassa apteegi tegevusest, sest see kui puht-äriline ettevõtte, on võimaldanud ligi 10-aastase tegevuse juures ülejääke, millest osa koondatud kinnisvara omandamise fondi. Ka edaspidised majaostu-võla tasumised sünnivad ainult apteegi ja asutatava haigla kasudest, ja ülejääk sellest läheb kassaosalistele arstiabi korraldamiseks, lisaks eelnimetatud 6%-le. Eeltoodud andmete tõelikkust tõendavad haigekassa aranded. Nii siis, haigekassa majaostu kapitalid ei tule töösturite ega tööliste taskust, vaid haigekassa äriliste asutuste ülejäägist.

Ka ei ole õige see seisukoht, et 4% haigekassa-maksu tuleb töösturite taskust.

Haigekassa maksud tasub küll ettevõtja, kahes osas, s. o. kassaliikmete osa 2% ja enda osa 4% kassaliikmete palgast. Ettevõtjale langev osa haigekassa maksu maksetakse ettevõtte poolt ja selle nime all, kuid see kõik

tuleb kaudsel teel kassaliikmete palkadest, mida isegi mõned ettevõtjad avalikult seletavad. Vene ajal maksis põhimõte, et ravimise kulud kuuluvad tööpalgast sisse (palgana natuuras) ja vaevalt on töösturitel praegugi sellest teistsugune arusaamine. Seega on ettevõtete poolt maksetav haigekassamaks nimeliselt küll ettevõtjalt, aga tegelikult kassaliikmete palgast. Nähtavasti arvestati selle tõsi-asjaga ka veneaegse seaduse muutmise (Kerenski ajal), seades kassaliikmed haigekassat juhtima. Töösturitel on praegugi haigekassade tegevuse kontrollimise õigus ja seda võivad teha oma esindaja läbi revisjonikomisjonis, kuid seda õigust kasutasid töösturid Tall. Üh. Haigekassas umbes 10 aastat tagasi ainult mõne kuu jooksul. Mispärast seda praegu ei tehta, ei ole haigekassal teada.

Mis puutub sellesse, et Tall. Üh. Haigekassa „organiseeritud arstide“ streigi tõttu ei saavat palgata paremaid spetsiaal-arste, siis võib öelda, et see nõندانimetatud „streik“ piirdub ainult osa Tallinna arstidega ja nende poolt hoitakse „streiki“ kui tühja kotti ülal. Väljaspoold arstid ja osa kohalikke arste „Tallinna organiseeritud arstide“ seisukohta ei poolda ja selletõttu on haigekassal võimalus palgata oma raviasutustesse ja haiglasse igasuguseid spetsialiste.

Rahva tervishoiu küsimus on riikliselt väga suure tähtsusega, kusjuures ka haigekassadel suure osa riigi kodanikkude, s. o. kassaliikmeskonna arstiabi tasapinna tõstmisel on suured ülesanded, kusjuures ainult elujõulised haigekassad suudavad seda ajanõute kohaselt kõrgemale viia. Sellepärast loodame, et valitsus haigekassade küsimuses suudab olla küllalt erapooletu, ega mõne töösturi ja arsti soovi kohaselt ei hakka lõhkuma organisatsioonid ja nende saavutusi, mis kätte saadud kümnete aastate töötulemusena.

Töölisi ei rahulda töösturite poolt antav ravi. Sindi haigekassa võtab ravi oma kätte.

12. sept. 1934. a. kell 7 õhtul pidas Sindi Ühishaigekassa volinikud oma erakorralist koosolekut. Osavõtjaid oli 21 volinikku ja millega koosolek otsusvõimeline. Päevakorras oli 4 järgmist punkti: 1) koosoleku rakendus, 2) vabrikuvälitsuse vastus, 3) arstiabiandmise küsimus ja 4) koosolekul üles-tõstetud küsimused.

Koosoleku juhatajaks valiti Mihkel Nõmm ja protokolljaks Kristjan Tumm.

Kassa esimees M. Samson teatas, et peakoosoleku nõudmine, palgata haigekassa kull teine arst abiks vabriku arstile, millega tõuseks ravimine vähegi paremale järjele, on vabrikuvälitsuse poolt tagajärjeta jäetud. Nimelt kujunesid läbirääkimised niisugusteks, et haigekassa palus lubada kassa poolt palgataval arstil haigeid kassaliikmeid ja nende abiõiguslisi perekonnaliikmeid vastu võtta vabrikuvälitsuse ja anda neile ka rohud ja tarvimevad sidematerjalid vabriku haigla apteegist tasuta.

Selle ettepaneku peale annud pika põiklemise peale vabriku volinik dir. Althausen,

vastuse, milles ta ülahnimetatud nõudmise kategooriliselt tagasi lükanud, põhjendades, et ühes asutuses ei saa tegutseda kahte peremeest. Küll tulla aga vabrikuvälitsus sellega kassale vastu, et nemad palkavad veel teise arsti, kuid tingimusega, et kassa tasuks selle teise arsti palga vabrikule. Sarnase ettepanekuga ei saanud juhatus leppida ja palub nüüd peakoosolekut oma seisukohta avaldada. Peakoosolek peale sõnavõtmisi otsustabki ühel häälel: vabrikuvälitsuse ettepanek tagasi lükata, kuna see toob kassale juurde lisakulusid (ravimaksu ju kassa ei saa), kuid ravimine sealjuures jääb ikkagi kahtlaseks, kuna vabriku ametnikust-arsti vastu ei ole volinikkudel ega kassaliikmetel usaldust.

Peale seda võtab sõna juhataise liige J. Kuller ja teatab, et vabrikuvälitsuse vastutulematuse tõttu ei läinud korda palgata kassa arsti ja praeguse ravimisega ikka ei saa kassaliikmed kuidagi rahul olla, siis tuleks nüüd leida väljapääs, kuidas saaks ravimist paremale järjele tõsta ja selleks oleks vahest kaks võimalust: 1) võtta ravimine kassa kätte ja

2) liituda Pärnu Ühishaigekassaga. Pikemate sõnavõtmiste järele otsustataksegi pooldada esimest moodust ja ühel häälel ravimine kassa kätte võtta ning vabriku valitsusele nende ravist lahti öelda.

Ühtlasi pannakse hääletusele küsimus, millal ravi oma kätte võtta. Langeb jällegi ühehääleline otsus: kassa hakkab arstiabi andma oma liikmetele ja perekonnaliikmetele alates 1. jaanuarist 1935. a.

Peale seda võtab veel sõna J. Kuller ja teatab, et Kaub.-Tööstuskoda ja Eesti Arstide Seltside Liit kipuvad lammutama haigekassade omavalitsust, tuues ette põhjendamatuid süüdistusi haigekassade kohta. Nii nõuab Kaub.-Tööstuskoda, et kassa liikmete ravimine tuleks anda kõikjal ettevõtjate kätte (Ühishaigekassadelt ravisaajad ise aga seda ei nõua. Toim. märkus.), põhjendades, et siis saaks kassaliikmed paremat ravimist kui seda võimaldavad praegu arstivad haigekassad. Kui võrd see nõudmine on kassaliikmete huvides, nagu seda toonitab märgukirja esitaja, seda teab iga kassaliige kohapeal. Vabrikud paluvad ju ühe arsti, kellel siis tuleb ravida kassaliikmeid piiramatul arvul. Nii langeb Sindis ühe arsti peale 1130 kassaliiget ja 590 perekonnaliiget ning sealjuures on siis see üks arst kõikide ette tulevate haiguste eriarst. Peale seda on ettevõtete arstid ettevõtte ametnikud, ega mitte haigest nii huvitatud, kui seda on era- või haigekassa poolt palgatud arstid. Ka peab ettevõtte või vabriku arst igal sammul arvestama ettevõtte nõudmisega nii, nagu seda on teinud Sindi vabriku juhatus, kes annab arstile kirjaliku juhutuse, kuidas ja kus klassis tuleks kassaliikmeid arstida.

Nii on selles kirjas tähendatud, et kõiki haigeid tuleb arstida haigla III kl. —, erandit tuleb teha meistritele ja ametnikkudele, lubades neid arstida II klassis. Ka on käitise arsti peamure, kuidas abitarvitajatest rutem lahti saada ja võimalikult rohkem kokkukoidu saavutada vabriku poolt antavate arstirohtudega, mis nii kui nii palju soovida jätavad võrreldes nende kassadega, kus ravimine on haigekassa käes.

Ettekannet ärakuulates ühinevad kõik volinikud sellega ja otsustavad üksmeelselt: peakoosoleku protokollil ärakiri saata 4. jsk. tööinspektori kaudu Vabariigi Valitsusele protestiks Kaub.-Tööstuskoja ja Eesti Arstide Seltside Liidu märgukirjade peale, mis esitavad majandusministrile ja tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele.

Sellega lõppeski peakoosolek, millest igaüks ise võib järeldada, kui „hästi“ ravib vabrik ja kui „halvasti“ ühishaigekassad, kellede vastu agiteerib Kaub.-Tööstuskoda ja Arstide Seltside Liit.

Omalt poolt märgin juurde, et see Sindi vabriku raviasi on ammu laineid löönud ega ole mitte uus. Mõõdunud aastal tuli seda asja isegi Kinnitusametil arutada ja oli ka na vabriku halva arstiabi andmise arvele pandi kaebus Tervishoiu-Hoolekandevalitsusele, kuiseigi surmajuhuseid. Ravivate haigekassade kohta aga tööliste poolt veel sarnaseid kaebusi esitatud ei ole, nii et Tööst.-Kaubanduskoda taotleb kindlasti midagi muud, kui parandada tööliste — antavat ravikorda. Sellest peaks vist kurdid ja pimedadki aru saama, neist rääkimata, kellesse asi puutub ja kelle poole selle märgukirjaga pööratud. P. P.

Rahvusvaheline tööorganisatsioon tugevneb.

Aug. Gustavson.

Rahvusvaheline tööorganisatsioon on praegu kujunenud suurimaks rahvusvaheliseks organisatsiooniks maailmas. Tänu liberaalsele põhi-kirjale, mille järgi: 1. kõik riigid, kes on Rahvasteliidu liikmed, kuuluvad ka automaatselt tööorganisatsiooni liikmeskonda, 2. riigid, kes ei kuulu Rahvasteliitu, võivad olla tööorganisatsiooni liikmeks, on kujunenud olukord sellaseks, et tööorganisatsioon on liikmete arvult tugevam kui tema patron — Rahvasteliit.

Nii on tööorganisatsiooni liikmeks edasi Jaapan, kuigi ta astus välja Rahvasteliidust. Eriti õnnelik on tööorganisatsioonile just käesoleva aasta. Kaotus, mis andis talle Saksa lahkumine läinud aastal, on tasa tehtud mitmekordselt P.-Ameerika ja Venemaa liitumisega.

Eriti tähelepanu väärib P.-A. Ühendriikide liitumine tööorganisatsiooniga, kuna nimet. riik endiselt eemale jääb Rahvasteliidust. Eitades küll Rahvasteliitu, on P.-Ameerika kõik aeg heatahtlikult jälginud tööbüroo tegevust.

Kui aga 1933. a. esmakordselt saadeti P.-Ameerikast mitteametlikud esindajad töökonverentsile, juba siis oli kõigil tunne, et pole kaugel aeg, kus Ameerika ametlikult liitub organisatsiooniga.

1934. a. konverentsi kestvusel sai teatavaks, et Ameerika senat otsustas presidendile volituse anda tööorganisatsiooni liikmeks astuda. Vastav kutse saadeti konverentsi poolt Ühendriikidele ära ning 20. augustil andis P.-A. Ühendriikide esindaja Genfis tööbüroo direktorile kirjalikult teada, et P.-Ameerika president Roosevelt aktsepteeris temale töökonverentsi poolt lähetatud kutse ja otsustas ametlikult astuda tööorganisatsiooni liikmeks, kusjuures P.-A. ei seo ennast kuidagi Rahvasteliiduga. Kahe Rahvasteliitu mittekuuluva suurriigi (Jaapan, P.-Ameerika) kuulumine tööorganisatsiooni liikmeskonda näitab, et nimetatud organisatsiooni tööd sotsiaalpoliitiliste probleemide lahendamise alal vääriavad tähelepanu ja täielist toetamist.

Kinnitusnõukogu otsusi.

Kinnitusnõukogu I osakonna otsusi 3. septembrist 1934. a.

Kinnitusnõukogu I osakond koosseisus: Juhataja: Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor *Joh. Sonin*.

Liikmed: Majanduseministeeriumi esindaja *J. Michelson*, Tööandjate esindaja *K. Mauritz*, Tööliste esindaja *V. Luksepp*, arutades:

I.

Tartu ajutise maavalitsuse voliniku August Jürmani kaebust 5. jaoskonna tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsusele 13. aprillist 1934. a. Tartu ajutise maavalitsuse ehituse ja ehituskorrashoiu tööde haigekassa alla arvamise asjus leidis:

V jaoskonna tööinspektori ringkonna Kinnitusamet oma koosolekul 13. aprillil 1934. a. on arvanud Tartu üldhaigekassa alla Tartu ajutise maavalitsuse ehituse- ja ehituskorrashoiutööd. Kaebaja väide, nagu jääks tema volitajal arusaamatuks, missugused tööd on arvatud haigekassa alla, ei pea paika. Kinnitusameti otsuses on selge sõnaga öeldud „ehitus- ja ehituskorrashoiutööd (kaasa arvatud hädaabitööd). Mis on ehitus- ja ehituskorrashoiutööd, see ei tohiks tekitada mingisugust arusaamatust, kuna need terminid on üldtuntud. Veel enam, juurdelisatud Kinnitusameti 13. aprilli koosoleku päevakorra punkt 20-a väljavõttest on näha, et Tartu ajutisel maavalitsusel oli sellel ajal nendel töödel umbes 125 töolist. Samas protokollis on märgitud, et protokollile on juurdelisatud õiendus. Õiendusena on juurdelisatud ära-kiri V jaoskonna tööinspektori järelevalve aktist nr. 18, kust selgub, et Tartu maavalitsusel olid sellel ajal käsil järgmised ehitus- ja ehituskorrashoiutööd: teedekapitali arvel — Rõõmu-Viira tee ehitamine Luunja vallas, Ruttaoja silla ehitus Raadi vallas ja kunstteede korrashoiutööd; hädaabitööde krediidi arvel — Lamba silla ehitamine Vastse-Kuuste vallas ja Krüüdneri vallas Veskimõisa silla ehitamine. Sellest kõigest järgneb, et Tartu ajutisel maavalitsusel oli täiesti selge, mis-suguste tööde töölised tulid võtta haigekassa liikmeteks.

Kaebaja teine väide, et meil on maakonna omavalitsused kaotatud ja järele on jäänud riiklikud asutused, ei vääri lugupidamist. Maakondade ajutise valitsemise seaduse (RT. 5 — 1934) § 4 järgi on ajutistel maavalitsustel, nende liikmeil ja teenijail samad õigused ja kohused, kui endistel maavalitsustel, nende liikmeil ja vastavil teenijail, kuivõrd ei järgne teisiti sellest seadusest. See seadus ei tühistata TTS § 258 ega ütle ka, et edaspidi ajutiste maavalitsuste käitised ei kuulu TTS neljanda jaotuse kolmanda peatüki eeskirjade alla.

Mis puutub kaebaja arusaamatusse, et sama küsimus oli otsustamisel kahes kohas, nimelt, Kinnitusametis 13. aprillil 1934. a. ja Kinnitusnõukogu I osakonnas 12. mail 1934. a., siis ei vasta see täpselt asjaoludele. Kinnitusnõukogu I osakonnas oli 12. mail arutusel teistkordselt Tartu maavalitsuse voliniku

van. adv. abi A. Jürmani kaebus V jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsusele 12. maist 1933. a. Riigikohtu administratiiv-osakonna otsuse põhjal 19. detsembrist 1933 a. Selle otsusega Riigikohtu administratiiv-osakond tühistas Kinnitusnõukogu I osakonna otsuse 15. septembrist 1933. a. V jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitusameti koosolekul 13. aprillil 1934. a. ei olnud aga otsustamisel sugugi see küsimus. Nagu näha Kinnitusameti protokollist, on Kinnitusametile Töökaitse- ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktori kaudu teatavaks saanud, et Riigikohus on tühistanud Kinnitusnõukogu 15. septembri 1933 otsuse, mis käsitas Tartu maavalitsuse igasuguste käitiste haigekassa alla arvamist. Selle Riigikohtu administratiiv-osakonna otsusele toetudes Tartu ajutine maavalitsus ei kindlustanud oma töölisi haigekassas. Kuna aga Tartu ajutisel maavalitsusel olid ka sarnased käitised, mille töölised kuulusid kindlustusele, on Kinnitusamet 13. aprilli koosolekul teinud otsuse nende tööliste kindlustamiseks, arvestades sealjuures temale teatavaks saanud Riigikohtu administratiiv-osakonna motiividega. Sarnase otsuse tegemine oli Kinnitusameti seaduse § 12 põhjal Kinnitusameti ülesandeks ja oli käesoleval juhul Kinnitusametile otse kohustav, kuna tal oli teada, et haiguskindlustusseadus Tartu ajutise maavalitsuse ehitustööliste juures ei olnud ellu viidud.

Kõige ülaltoodu põhjal, käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, Kinnitusnõukogu I osakond otsustas:

Tartu ajutise maavalitsuse voliniku vann. adv. August Jürmani kaebus jätta tagajärjeta.

Edasi kaevata võib Riigikohtu administratiiv-osakonnale 1 kuu jooksul.

II.

Arutades firma „Malcolm ja Ko“ kaebust 5. jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsusele 13. aprillist 1934. a. nimetatud firma Valgas asuva linalao tööliste haigekassa alla arvamise asjus leidis,

kaebaja väide, et „Malcolm ja Ko“ linaladu Valgas on kaubanduslik ettevõtte, mis-pärast selles töötavad töölised ei kuulu sund-kindlustusele haiguste vastu, ei vääri lugupidamist. Tööliste kindlustusseadustele ei ole tähtis, kas teatud käitis Kaubandusseaduste järgi loetakse kaubanduslikuks või tööstuslikuks ettevõtteks, tähtis on vaid asjaolu, kas selles käitises tehakse tööd, mis oma iseloomult vastab tööstuslikule tööle. Käesoleval juhul ei ole kahtlust, et firma „Malcolm ja Ko“ Valga linalaos tehakse tööstuslikku tööd. Lao juhataja B. Prants omas teandes tööinspektorile ise kirjutab, et ladu puhastatakse ja pakitakse linu. Lina puhastamine on kahtlemata tööstusliku iseloomuga töö. Pealegi teevad osa naistest tükitööd, nagu selgub B. Prantsi kirjust 7. aprillist 1934. a. V jsk. tööinspektorile. See omakorda rõhub eriti töö tööstuslikku iseloomu.

Ülaltoodu põhjal, käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, Kinnitusnõukogu I osakond otsustas:

Firma „Malcolm ja Ko“ voliniku vann. adv. K. Kapper'i kaebus jätta tagajärjeta.

Edasi võib kaevata 1 kuu jooksul Riigi-kohtu administratiiv-osakonnale.

III.

Arutades Riigi Põlevkivitööstuse voliniku vann. adv. Rudolf Paabo kaebust 3. jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsusele 16. aprillist 1934 Riigi Põlevkivitööstuse Kohtla-Järve kaevanduse ametnikkude haigekassa alla arvamise asjus, leidis,

Riigi Põlevkivitööstuse põhimääruste (RT. 113 — 1927) § 4 põhjal allub riigi põlevkivitööstuse eraettevõtete kohta kehtivatele seadustele ja määrustele. Eratööstuses töötajate kohta kehtivad praegu TTS IV jaotuse III peatüki eeskirjad. Selle seaduse § 261 kohaselt sarnanevad ettevõtte teenijad töölistele. Järelikult on nimetatud seadus kehtiv ka põlevkivitööstuse ametnikkude kohta, sest nemad ei ole põhimääruste § 12 kohaselt mitte riigiteenijad. Et põhimääruste sama paragrahvi järgi põlevkivitööstuse ametnikkudel ja teenijatel on ühekordse toetuse ja pensioni saamise õigus, see ei vabasta neid alluvusest TTS IV jaotuse III peatüki eeskirjadele. Viimastel ei ole mingit ühist pensionide ja ühekordsete toetustega, kuna nad räägivad ainult arstiabi ja toetusrahade andmisest haiguste puhul. Pensioni ja ühekordset toetusraha aga maksetakse ametnikule tema lahkumise puhul teenistusest vanaduse või invaliidisuse tõttu.

Mis puutub kaebaja väitesse, nagu oleks Vabariigi Valitsus oma otsusega 16. juulist 1930. a. riigi põlevkivitööstusele kohustuseks teinud kinni pidada riigiametnikkude ja teenijate normidest oma teenijatele ja ametnikkudele arstiabi andmisel, siis niisugust otsust kusagil väljakuulutatud ei ole. Sellepärast ei saa ka kaalumisele tulla, kas tööinspektori ettekirjutus on kooskõlas nimetatud otsusega või mitte.

Ülaltoodu põhjal, käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, Kinnitusnõukogu I osakond otsustas:

Riigi põlevkivitööstuse voliniku Rudolf Paabo kaebas jätta tagajärjeta.

Edasi kaevata võib 1 kuu jooksul Riigi-kohtu administratiiv-osakonnale.

IV.

Arutades Tallinna linna ettevõtete haigekassa juhatuse kaebust I jaoskonna tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsusele 16. aprillist 1934. a. sama haigekassa peakoosoleku 27. märtsi 1934. a. otsuse tühistamise kohta kassaliikme Albert Pasti haigusabirahata jätmise asjus, leidis,

Tallinna linna ettevõtete haigekassa peakoosolek on jätnud kassaliikme Albert Pasti haigusabirahata põhjusel, et Past on oma haiguse ajal väljas liikunud. TTS § 319 põhjal võib peakoosolek jätta kassaliikme abirahata, kui viimane rikub põhikirja või korda, mis peakoosoleku poolt maksmata pandud haigeksjäämisest teatamise ja haigeid ravitseva arst-

lise personaali korralduste täitmise kohta. Haigekassa juhatuse oma kaebuses ei näita, missuguseid peakoosoleku korraldusi või põhikirja eeskirju A. Past on rikkunud. Haiguse ajal väljaskäimist ei saa iseenesest pidada mingisuguseks korra rikkumiseks, sest raviva arsti töenduse järgi oli Pastil tema poolt väljaskäimine lubatud. Et arsti õiendus on antud välja peale haiguse lõppu, sel ei ole mingit tähtsust.

Ülaltoodu põhjal, käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, Kinnitusnõukogu I osakond otsustas:

Tallinna linna ettevõtete haigekassa juhatuse kaebus jätta tagajärjeta. Edasi kaevata võib Riigi-kohtu administratiiv-osakonnale 1 kuu jooksul.

K. Mauritz jäi isearvamisele, sest pean arstitunnistusi üksteisele vastukäivateks ja sellepärast ei saa neid otsuse tegemisel, kui tõelisi, arvesse võtta. K. Mauritz.

V.

Arutades Kokora piimatalituse ühise kaebust V jaoskonna tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsusele 13. aprillist 1934. a. ühise raamatupidaja haigekassa alla arvamise asjus, leidis,

Kinnitusnõukogu üldkoosolek on 31. jaanuaril 1931. aastal seletanud, et piimaühingute piimatallitused on kombineeritud kaubandus-tööstuslised ettevõtted, mispärast haigekassa alla kuuluvad ainult need töölised ja teenijad, kes piimatalituse tööstusliku osa teenistuses seisavad. Sellepärast ei kuulu kindlustuse alla haigekassas sarnased piimaühingu raamatupidajad, kelle ülesandeks on ainult piimaühingute äriliste operatsioonide (piima ostu ja ümbertöötamisele saadud ainete müügi) arвете pidamine. Kuuluvad aga kindlustusele need raamatupidajad, kes töötavad ka piima ümbertöötamise operatsiooni arвете pidamisel (piima hulga määramine vastuvõtul, rasva protsendi, tagasihoidava kooritud piima hulga jne. arvestamine). Oma kaebuses Kinnitusametile 8. aprillist 1934. a. Kokora piimatalituse ühisus väidab, et raamatupidaja E. Paapsi, kelle palgalt haigekassa nõuab maksu, ei ole pidanud raamatuid piimatalituse tööstuslike operatsioonide kohta — seda on teinud meier. Kinnitusamet omal koosolekul 13. aprillil 1934. a. seda väidet ümber lükanud pole ja sellepeale vaatamata on lugenud siiski E. Paapsi haigekassa liikmeks kuuluvaks isikuks. Sarnane Kinnitusameti otsus ei ole kooskõlas ülalnimetatud Kinnitusnõukogu 31. jaanuari 1931. a. seletusega, mispärast ta ei või jääda maksma.

Teine Kokora piimatalituse ühise väide, et E. Paapsi ei peaks kuuluma haigekassa liikmeks juba sellepärast, et ta on ühise osanik, ei ole kaaluv. Iga tööstusettevõtte osanik, kui ta on ettevõttes palgalises teenistuses, kuulub haigekassas sundkindlustusele, nagu seda on seletanud Riigi-kohtu administratiiv-osakond.

Ülaltoodu põhjal, käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, Kinnitusnõukogu I osakond otsustas:

Tühistada V jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsus 13. aprillist 1934. a., mis-

suguse otsusega Kokora piimatalituse ühise raamatupidaja E. Paapsi loeti kuuluvaks sundkindlustusele haiguste vastu.

Edasi kaevata võib 1 kuu jooksul Riigikohtu administratiiv-osakonnale.

VI.

Arutades D. Siilbaumi kaebust V jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsusele 13. aprillist 1934. a. tema käitise haigekassa alla arvamise asjus, leidis,

kaebaja ise oma kaebuses seletab, et tema kaks teenijat teevad kleitide ja kübarate ümbertegemise töid. Sarnane töö on tööstuslik töö, mispärast selle tegijad peavad seaduse järgi olema haiguste vastu kindlustatud.

Sarnasele seisukohale on asunud ka Riigikohtu administratiiv-osakond Isak Berkoviči ja Mitte Josseloviči kaebuste puhul (Riigikohtu administratiiv-osakonna toimetused nr. 1127¹¹ ja nr. 1128¹¹ — 1931).

Neil põhjusil ei ole mingisugust alust Kinnitusameti otsuse tühistamiseks, mispärast Kinnitusnõukogu I osakond, käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, o t s u s t a s:

David Siilbaumi kaebus jätta tagajärjeta.

Edasi võib kaevata Riigikohtu administratiiv-osakonnale 1 kuu jooksul.

VII.

Arutades A. Kronk'i ja J. Märtil'ü kaebusi I jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitusameti 1934. a. 14. juuli otsustele Tallinna ühise haigekassa väikekäitiste volinikkude valimise asjus, leidis,

Kinnitusameti otsus, millega valimised tühistamata jäeti, kuigi kassaliikmele Märtil'ule ei võimaldatud valimistest seadusevastaselt osa võtta, on õige, sest Märtil'ü hääli ei oleks suutnud valimise tagajärgi muuta. Teiste väidete kinnitamiseks mõlemad kaebajad ei too mingisuguseid tõendusi. Selle vastu juhatuse seletused ja valimise komisjoni protokoll lükkab ümber kaebajate poolt toodud asjaolud. Sellepärast Kinnitusametil ei olnud põhjust tühistada valimisi.

Siinjuures Kinnitusnõukogu I osakond ei või tähelepanemata jätta seda asjaolu, et valimistel tarvitusel olnud valimiskast vormilt vaevalt vastas nõuetele ning arwab, et edaspidi tuleks kahtlustuste ärahoidmiseks muretseda kohasem valimiskast.

Kõige ülaltoodu tõttu ning käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda Kinnitusnõukogu I osakond o t s u s t a s:

A. Kronk'i ja J. Märtil'ü kaebused jätta tagajärjeta.

Edasi võib kaevata 1 kuu jooksul Riigikohtu administratiiv-osakonnale.

VIII.

Riigikohtu otsuse täitmiseks arutades uuesti Tartu üldhaigekassa juhatuse kaebusi 5. jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitusameti 30. juuni 1933. a. kahele otsusele A.-S. Tartu Aiavilja Ühisuselt haigekassamaksude sissenõudmise asjus, leidis,

Tööstusliku töö seaduse § 257 ja järg. mõtte järgi arvatakse haigekassa juurde vastavate ametvõimude korraldusel käitised, aga mitte töölised. Edasi § 261 järgi käitise tee-

nijad sarnanevad töölistele. Sellega käitise juhatusele pidi teadma, et kui käitis allub haigekassale, siis tema on kohustatud tasuma kindlustusmaksu nii tööliste kui ka teenijate eest. Siinjuures ei olnud vaja mingisugust tööinspektori erilist korraldust.

A.-S. Tartu Aiavilja Ühisuse volitaja oleb, nagu aktsiaseltsi oleks asutatud alles detsembrikuul 1922. a., kuna varem kuulus seal samas asuv tööstusline ettevõtte firmale „Vennad Loskit.“ Selle tõenduseks esitab kaebaja väljavõtte aktsiaseltsi asutajate koosoleku protokollist 20. novembrist 1922. a. Kuid sellest nähtub ainult, et sellest kuupäevast alates firma on muutunud aktsiaseltsiks, kuna siiani firma nimetus oli „Tartu ajavilja ühisus.“ Samuti ka teine väide, nagu võiks arvutada kindlustusmaksude suurust ainult T. t. s. § 280-s ettenähtud dokumentide alusel, ei leia kinnitamist seaduses. Aluseks võib olla iga usaldusväärne dokument. Käesoleval juhul võeti arvesse käitise juhatuse enese poolt maksuinspektorile esitatud teadaanded tasutud palkade kohta, missuguseid ei saa pidada vähem usaldatavateks, kui käitise juhatuse poolt haigekassale antud teated.

Ülaltoodu tõttu ja käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda Kinnitusnõukogu I osakond o t s u s t a s:

jätta oma 1933. a. 21. detsembri otsuse juurde.

IX.

Arutades Riigi sadamatehase voliniku van. adv. R. Eliaser'i kaebust 2. jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsusele 8. maist 1934. a. Riigi sadamatehase Kohtlasse komandeeritud tööliste haigekassamaksu asjus, leidis,

Tööstusliku töö seaduse § 277 ja järgnevat paragrahvide mõiste kohaselt arvatakse haigekassa juurde koguettevõtte koosseis, mitte aga üksikud ettevõtte töölised ja § 279 põhjal on haigekassaliikmeteks kõik isikud, kes palgalistena selle ettevõtte teenistuses seisavad, mis on arvatud haigekassa juurde. Siinjuures seadus ei näe ette mingisuguseid erandeid tööliste suhtes, kes komandeeritakse töödele mõne muu haigekassa piirkonda. See haigekassa, mille juurde komandeeriv ettevõtte on arvatud, on kohustatud hoolitsema selle eest, et komandeeritud tööliste oleks kindlustatud arstiabi ja abirahade saamine.

Sellega Riigi sadamatehase juhatusele ei võinud omavõlliselt arvata Narva haigekassa alla üksikuid töölisi, kui tema on seda siiski teinud, siis oma riisikol ning see ei vabasta juhatust kohustusest Tallinna ühise haigekassa vastu. Seepärast 2. jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsus 8. maist 1934. a. on õige ja ei kuulu tühistamisele.

Ülaltoodut arvesse võttes ning käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, Kinnitusnõukogu I osakond o t s u s t a s:

Riigi sadamatehase voliniku vannutatud advokaadi R. Eliaser'i kaebuse tagajärjeta jätta.

Edasi võib kaevata Riigikohtu administratiiv-osakonnale 1 kuu jooksul.

Kõik need otsused on teedeministri poolt kinnitatud 4. sept. 1934. a.

Haigekassade tegevusest.

Viljandi Ühishaigekassa tegevusest.

16. sept. 1934. a. algusega kell 11 homm. peeti Viljandis, Sakalamaa Jahiseltsi ruumes Viljandi Ühishaigekassa 2. korralist aasta-peakoosolekut. Nimetatud koosolek oli üldse, kui pilku ta teiste enne seda peetute peale tagasi heita, üks lühemaist, kuna kestis ainult 1½ tundi. Oli ju see koosolek ka mõeldud ainult 1934. a. esimese poole aruande koosolekuna ja teise tähtsama punktina figureeris vahest haigekassale oma kinnisvara muretsemise küsimus. Koosolekust võttis osa haigekassal praegu olevast 37 volinikust 24 voliniku ja kellede hulgast valiti koosoleku juhatus ühel häälel järgmiselt: juhatajaks Th. Jürgenson ja temale abiks Aug. Paal. Protokollijaks valiti kassa asjaajaja Paul Paal ja temale abiks kassa ametnik Elmar Luts, kes mõlemad on ühtlasi ka Viljandi valimisringkonna poolt valitud kassa volinikud. Peale nimetatud valimiste, järgmise päevakorra punkti all järgnes kassa tegevuse aruanne juhatuse esimehe Th. Jürgensoni poolt. Selles ettekandes väitis aruandja, et haigekassa tegevuse areng on kõigiti sammunud loomulikku ja normaalset rada ja mingisuguseid väärnähteid ega ebaloomulikkust haigekassa vastu kusagiltki ei ole avastatud. Kuna ei ole käesoleval aastal, või öieti möödunud poolaastal ka Viljandi Ühishaigekassal liikmeskonnas laialilagenenud taudisid arstiada tulnud, siis on haigekassa majandusline külg suutnud tugevneda. Osalt on sellele ka kaasa aidanud käitiste ja sõltuvuses sellega liikmeskonna juurdekasv. Nimelt arvati käesoleva aasta kestes mitmed vähemad käitised haigekassa koosseisu kinnitusameti poolt ja algas o.-ü. Meleski klaasivabrik jällegi tegevust uute omanikkude juhtimisel. Mis aga peaasi, arstid olla suhtunud heatahtlikult haigekassasse ja ei ole võimaldanud selle ilmaasjata ja liigset kulutust, nagu seda kaevatakse mõnes teises haigekassas. Ka on juhatuse pea eranditult kontrollinud kõiki linnast päritolevaid kassaliikmeid, mis iseenesest ei lase ka simulatsiooni tekkida. Peale selle on silmaspidades eelmise peakoosoleku otsust, pööratud haigekassa suu- ja hambahaiguste ambulatooriumi arsti poole seletuse saamiseks eelmisel peakoosolekul üleskerkinud küsimuste kohta ja kelle vastused ja seletused aruandja ka ett kannab. Seletus suutis koosolijaid rahuldada, kuid nurinat tekitas veel see, et ambulatooriumi arst liiga palju ja tihti abitarvitajatele arstirohete kodu kaasa kirjutavat, mida teised hambaarstid, kelle juures mitmel volinikul enne oma ambulatooriumi olemasolu olla juhus arstiada olnud, ei tegevat. Sarnane nurin iseenesest näitab, et Viljandi Ühishaigekassa liikmeskond ei soovi liigseid kulutamisi kassa arvel, olgugi, et arst kindlasti heast tahest liigest ravid, arstirohtu kiirema paranemise või mõnel muul tarvilisel otstarbel kirjutab. Sarnast nurinat on juhatuse kuulnud ka kassa teiste lepingarstide kohta, et kirjutatavat liiga suur kvantum arsti-

rohtu välja, mida ikkagi ei suudetavat ära tarvitada ja tulla siis lõpuks ära visata. Ambulatooriumi küsimuse juures avaldatakse soovi, et selle avatunnid jääksid praegustena maksma, s. o. igal turupäeval oleks avatud 2 tundi päeval ja teistel päevadel 2 tundi õhtuti, kuna alates 16. sept. s. a. pidi ambulatoorium algama töötamist 1 tund päeval ja 1 tund õhtul. Ka teeb aruandja teatavaks, et silmaspidades kassa huve majanduslisest küljest ja liikmete huve tervishoidlisest seisukohast, on juhatuse pööranud palvega linnahaiagemaja juhataja poole, et haigla ambulatoorium oleks liikmetele ka õhtuti avatud kergemate vigastuste sidumiseks jne. (senini oli see avatud ainult hommikuti 1 tund). Sellele palvele vastu tulles on tehtud korraldus, et haigla ambulatoorium võtab haigekassa liikmeid iga päev ka õhtuti kella ½6—6 vastu.

Rahalise aruande osa kandis koosolijale ette kassa asjaajaja Paul Paal. Aruandest selgus, et 1934. a. esimese kuue kuu jooksul on haigekassal laekunud tegevuskapitali arvel Kr. 8715,28 ja väljunud sama aja jooksul Kr. 6468,99, — seega üle jäänud Kr. 2246,29. Arstiabi kapitali arvel on laekunud Kr. 5437,81 ja väljunud Kr. 5734,26, — seega puudu tulnud Kr. 296,45 ja milline osa kaetud tegevuskapitali ülejäägist. Seega oli siis haigekassa 1 poolaasta ülejääk Kr. 1949,84 ning tagavarakapitali tõus samal ajal Kr. 639,30.

Peale rahalise aruande osa täiendas aruannet revisjonikomisjoni esimees A. Kukk teatega, et kassa juhatuse tegevust ja raamatuid kooskäivate dokumentega on revideeritud igal kuul, s. o. 6 korda poolaastas ja need alati leitud täielikult korras olevat.

Neid aruandeid rahuloluga ärakuulates, otsustatakse minna järgmise tähtsama päevakorra punkti, s. o. kinnisvara muretsemise küsimuse juurde. Esimesena selles küsimuses võtab sõna juhatuse esimees, kes kannab ette haigekassale oma maja muretsemise ja tarviduse küsimuse ning selgitab pikemalt selle kavatsuse tekkimise eellugu juhatuses. Nimetatud seletust ärakuulates võetakse volinikke poolt õige tihti sõna, ning ilma erandita kinnisvara muretsemise kasuks. Vaelusi tekitab ainult küsimus, et kas oleks otstarbekohasem osta mõni müüdavaist vanust majadest, või ehitada otse uus. Mitmed volinikest on veendunud, et vana maja ostmine tulla kindlasti odavam. Minnakse isegi nii kaugele, et näidatakse ära, missugune Viljandis müüa olevaist majadest tuleks osta. Vastandiks tuuakse jälle ette, et sarnane väide ei pea paika, kuna vana maja nõuab haigekassale sobimiseks kindlasti suuremat remonti ja ümberehitust ja peale selle tuleb tasuda vana maja ostmisel veel kinnistumaks, mis ei tee ka just väikest summat välja. Ka on haigekassa poolt pööratud asjatundjate poole selles küsimuses selguse saamise mõttes ja kes ka räägivad ikka uue maja ehitamise kasuks. Nii edasi-tagasi arutades tehakse viimaks otsus, kus põhimõtteliselt otsustatakse haigekassale kinnisvara muretseta ja selle-

kohaste eeltööde tegemine panna juhatuse peale, kes tulemused vahest juba järgmisele peakoosolekule esitaks. Siis alles tehakse otsus, aluseks võttes esitatud projekte ja kalkulatsioone, et kas osta vana maja või ehitama hakata uut.

4-da päevakorra punkti all kinnitatakse Tööst. Töösead. § 278 mõiste kohaselt rida ettevõtteid haigekassa alla ja nende seas ka o.-ü. Meleski klaasivabrik. Kuna möödunud aastast Meleski klaasivabriku kohta volinikel ei ole just kõige paremad mälestused (nimetatud käitise tööliskond oli ainuke, kes haigekassale ülekulutuste näol tuska tegi), siis avaldatakse arvamist, et kas nimetatud vabrikut oleks pruukinudki haigekassas registreerida, vaid oleks lasknud sellel mõne teise haigekassa alla minna. Sellepeale teatab asjaajaja, et käesoleval aastal ülekulutusi nimetatud vabriku liikmeskonna poolt tekitatud ei ole, vaid vabriku sissemaksud on kulutistega peaaegu täpselt tasakaalus. Võiks isegi vahest loota, et edaspidi asi veelgi paraneb, kui liikmeskond sealgi rohkem arsti tarvitamise piiri hakkab pidama. Senini on aga kõik Meleskis ravinud arstid kaebanud ilmaaegsete tülitamiste pärast ja, et isegi tikutavat ettekirjutama ja määrama rohu kvantumeid. Praegune arst dr. Veskimets aga sarnaseid asju ei lubavat ja loodame, et ka uus, — 1. okt. s. a. sinna asuv dr. Rosenfeldt teisiti ei toimi. (1. okt. nimelt vahetavad nimetatud arstid omi jaoskondi maavalitsuse soovil.)

Läbirääkimiste all puudutatakse Kaub.-Tööstuskoja poolt ametasutustele saadetud haigekassade vastast märgukirja. Selle kohta aga seisukohta ei võeta, vaid loetakse otstarbekohasemaks kui Haigekassade Liit sellest omad järeldused teeb ja vastuväited tarvilisse kohta esitab.

VANADUSE JA INVALIDSUSE VASTU, LESKEDE JA VAESTELASTE KINDLUSTAMIST

on nõudnud ka mõned Eesti käitistööliste kodu. Vastav konventsioon võeti vastu XVII rahvusvahelisel konverentsil 1933. a. Konventsiooneelnõu sisaldab sunduse põhimõtteid. Kindlustamisele kuuluksid töölised, teenijad ja õpilased, kes teenivad tööstus- ja kaubandusettevõtetes, vabakutselised ja kodutöölised.

On tehtud pikk erandite nimestik, mis seda ringi tunduvalt kärbib.

Vanaduse ülemmääraks on võetud 65. eluaasta, mis on tööliste suhtes juba surmapiire ületav iga.

Narva Kalevivabriku haigekassa volinikkude erakorraline üldkoosolek.

Narva Kalevivabriku haigekassa volinikkude erakorraline üldkoosolek oli 12. septembril s. a. Koosoleku juhatajaks valiti ühel häälel Georg Lillestern.

Tutvunedes suvekolonii 1934. a. aruandega, kinnitati see ühel häälel. Suvila omaniku, Anna Hansoni, Narva-Jõesuu, Kesk t. 26 (kus oli sisseseatud suvekolonii juba 5 aasta jooksul), surma tõttu määrati see maja pärijate poolt müügile ja haigekassa juhatus kavatses seda ära osta ültähendatud päevakorras tingimustel; 31. augustil s. a. aga saabus suvila hooldaja Aleksander Sander'ilt teade, et suvila juba on müüdüd, mil põhjal ka küsimus selle maja ostmiseks ära jääb.

Koosolijad tutvunedes suvekolonii oludega, otsustasid häälteenamusega, üks vastu, osta suvekolonii kasutamiseks maja ja volitasid kassa juhatus ühes revisjonikomisjoniga otsima kohast maja ja määrasid maja ostuks enamusega, 9 poolt ja üks vastu, krediiti kuni 4000 kroonini. Maja leidmisel, aga enne selle ostmist, kutsuda erakorraline koosolek kokku, selle teingu kinnitamiseks ja vastuvõtmiseks.

EI TAHTNUD ÕNNETUJUHTUMI EEST MAKSTA.

Oleks aeg maksta panna tööõnnetuste vastu kindlustamise seadust.

Möödunud aasta sügisel jäi Pärnu töösturi ja taluomaniku Jürvetsoni tööde juures viljapeksumasina trumli vahele jalgupidi keegi naistööline nii õnnetult, et jalg tuli haigemas amputeerida. Tööline oli sunnitud abi otsima kohtult. Viljandi-Pärnu rahukogu rahuldab ka tööliste nõudmise, kuid Jürvetson kaebas edasi kohtupalatisse. Ka kohtupalat jõudis rahukoguga ühele arvamisele ja kinnitas viimase otsuse, mille järele Jürvetsonil tuleb töölisel välja maksta ligi 2000 krooni.

See õnnetu juhus ja kohtuprotsess näitas jälle kord, kui tarvilik on maatööliste kindlustamise seaduse maksmapanemine.

Sotsiaalkindlustus.

Eelnõu ei määra lähemalt ära ka pensione ega lisapensione lastele jne.

Üks konverentsi liigetest nimetas õigusega seda eelnõu luukereks, millel puudub veel liha.

Selle konventsiooni ratifitseerimisest pole veel kuulda olnud.

AMEERIKA ÜHENDRIIKIDE HUVI SOTSIAALKINDLUSTUSE VASTU.

Kolumbia ülikool, mis asub Nev Yorgis, on komandeerinud oma assistendi Ketlin Barnesi Venemaale, et seal tutvuneda sotsiaalkindlustusega.

Barnes koostab oma tähelepanekuist raamatu.

HAIGUSKINDLUSTUSE KONVENTSIOON TÖÖSTUSTÖÖLISTE JA PÖLLUTÖÖLISTE KOHTA

võeti vastu rahvusvahelisel töökongressil 1927. a.

Konventsioon sisaldab kindlustussunduse põhimõtet, mille vastu eriti vaidlesid vabatahtliku kindlustuse maad, nagu Taani, Schweitsi jt.

Kindlustuse alt eraldatakse ajutised ja juhuslikud töölised, töölised, kes ei saa rahalist tasu, kodutöölised, isikud, kes üle või alla teatud vanadusmäära ja ettevõtja perekonnaliikmed.

Abi suurus ei ole projektis ette nähtud.

Tunnustatakse küll hinnata arsti- ja rohuabi, kuid antakse riikidele võimalus osa ravilukudest jätta abisaaja kanda.

Kindlustusmaksu tasuvad nii ettevõtjad kui ka töölised, aga ka riik võib väljaminekute kohustustest osa võtta.

1927—1934. aastani on tööstustöölise haiguste vastu kindlustamise konventsiooni ratifitseerinud 14 riiki, kuid põllutöölise haiguste vastu kindlustamise konventsiooni — 10 riiki.

Ratifitseerijate hulgas ei ole vabatahtliku kindlustuse maid. Ainult need riigid, kus juba

oli sunduslik kindlustus teostatud, on ka rahvusvahelise konventsiooni ratifitseerinud.

Eestis puudub põllutöölise, majateenijate, osa käsitöölise, kaubandusliste ja äriliste ettevõtete töölise ja teenijate kindlustamine täiesti.

KUTSEHAIGUSTE VASTU KINDLUSTAMINE

on visa edenema. Enam levinenud on sellekohased konventsioonid ja seadused ainult kolme juhu kohta: tinavalge, tema ühenduste ja saadustega mürgitamise, elavhõbedaga ja tema ühendustega mürgitamise ning Siberi katku haigestumise kohta.

EMAKAITSE SEADUST,

mis rahvusvahelise töökongressi poolt vastu võetud, on 15 aasta jooksul ratifitseerinud 14 riiki.

Tegelikus elus sageli hiilitakse sellest seadusest mööda: vallandatakse naistöölised raseduse ajal ja nad kaotavad abisaamise õiguse. Hirmuga varjavad naistöölised oma rasedust viimase võimaluseni. Saksamaal, kus määratakse hirmuvalitsus, on sagedad juhused, kus emad sünnitavad töösutuses, kudemismasinate ja muude tööriistade juures.

Töökaitse.

PÖLLUMAJANDUSES TÖÖÕNNETUSTE VASTU VÕITLEMISE SEADUS.

Riigivanema dekreediga 7. septembrist 1934 pandi maksuma seadus, mille järgi põllumajanduslikkude tööde juures tarvitatavatel masinatel on keelatud töötada ilma kaitsevahendita ratastel, hammasratastel, rihmadel ja teistel liikuvatel seadeldistel, mis nende juures töötajatele vigastusi võivad tekitada. Üksikasjalised määrused annab teedeminister, kuna järeelvalvet ja süüdlaste vastutusele võtmist toimetab tööinspeksioon. Seadus on avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 74 — 11. sept. 1934.

Et kaitsevahendite puudus suurel määral põhjustab õnnetusi rehepeksumasinate juures, sellele on erilisel tähelepanu juhtinud tööinspektor A. Veidenbaum, kes küsimust on lähemalt uurinud ja juba 1925. a. avaldas Haigekassade Liidu kuukirjas „Haigekassa“ (nüüd „Töö ja Tervis“ nr. 4 lhk. 74) asjaliku kirjutise „Õnnetusjuhtumiste põhjused masinaga rehepeksmise juures“.

Ta peatub üksikasjaliselt „Marshalli“, „Ransomesi“, „Lanzi“, „Garretti“, „Volffi“ ja Lellepi rehepeksumasinate puuduste juures.

Iga aasta on rehepeksumasinate juures kümneid õnnetusjuhtumeid, küll käe ja jala kaotusi, mitmedki lõpevad surmaga.

Põllumajandus on kaitseaduste suhtes väga konservatiivne, sellega on ka mõistetav, et vastava seaduse puudumine nii kaua kestis. Muidugi toob see seaduse järeelvalvele, tööinspeksioonile, kellel tööd küllaldaselt, uusi ülesandeid juurde. Kui reid ülesandeid täita korralikult tahetakse, siis on küll tööinspeksiooni ametnikkude arvu suurendamine paratamatu. Ka seni kannatas töökaitse järeel-

valve just tööinspeksiooni liig piiratud koosseisu tagajärjel.

KOLLEKTIIVLEPINGUTE SEADUS,

mis Eeštis maksev, on leidnud töölise organisatsioonide tõttu liig vähe käsitamist. Tööpaldad on Eeštis madalad, töötõingimused ei parane, vaid halvenevad. Parandada töötasu ja -tingimusi suudetakse ikkagi ainult ühiselt ja siin on tarvilik kollektiivlepingute sõlmimine.

TÖÖKAITSE JA TÖÖLISVANEMAD

Eeštis on maksimas töökaitse, seadused, mis käsitlevad tööaega, palgamaksmist, tööstusettevõtte sisekorda ja tervishoiu, õnnetuse ärahoidmise reegleid, õpilaste, naiste, allealiste ja laste tööd jne. Neid seadusi rikutakse, kaevavad töölised. Kuid siin on kaks suurt põhjust, mis võimaldavad töökaitse seaduste rikkumist. Esiteks — tööinspektorite arv on liig väike. Tööinspektorid ei suuda kõigisse töösutustesse teha tarvilikke revideerimiskäike. Teiseks — väga suures osas käitistes on jäetud töölise loiduse ja arenematusse tõttu töölisvanemad valimata. Et täidetaks töökaitse seaduste norme, selleks on siiski kõigepealt tarvis töölisvanemaid, kes selle järele valvavad ning tarbekorral töölise esitades puuduste peale tähelepanu pööravad.

TÖÖAJA LÜHENDAMISEST,

et rohkem vabu töökasi tööle paigutada, kõneldi terava majanduskriisi päevil õige sageli. Seda tehti ka Eeštis, isegi kaubandus-tööstus-

kojas. Tegelikult on sel alal aga liig vähe ära tehtud.

1919. a. võeti töökongverentsil Washingtonis vastu 8-tunnilise tööpäeva seadus. Seda on ratifitseerinud 15 riiki. Sellest kaldutakse aga igal pool kõrvale, ka Eestis, kus väikekäitistes tööpäev kestab tegelikult üle 8 tunni, sageli ka keskkäitistes. Ülemäärane pikk on tööpäev kodutöös, missugune töötamisviis eriti levinevud on riideõblemise alal.

RAHVUSVAHELISE TÖÖBÜROO IGAKUINE ÜLEVAADE

sotsiaalkindlustusest sisaldab ebatäpsusi ja ebaõigeid teateid üksikute riikide kohta. Nii

võib selles ülevaates toodud andmeist järeldada sageli edu ja arengut riikides, kus tegelikult on töökaitse ja sotsiaalkindlustus lammutamisel. Eriti käib see diktatuuri-riikide kohta. Nii ei saa Saksamaa, Austria ja Itaalia ning teiste „uue vaimu“ riikide kohta rahvusvahelise büroo ülevaadetest mitte õiget pilti selle reaktsiooni kohta, mis seal sotsiaalkindlustuse ja töökaitse, eriti ka tööpuuduse vastu võitlemise alal valitseb.

Põhjuseks on siin asjaolu, et tööbüroo saab oma andmed päämiselt riikide valitsustelt, kes muidugi need koostavad omale suu- ja soovipäraselt.

Tervishoid.

Alumiiniumi ja selle ühendite kroonilise mürgistuse kliinilistest sümptoomidest

kirjutab Dr. med. H. Madisson „Eesti Arstis“ nr. 2 järgmist:

Oma isikul ja oma patsiendil on autor täheldanud rolkeid kroonilisi mürgistuse sümptomeid, mis on tingitud alumiiniumkõõgiriistade kasutamisest. Seedeorganite häired: kõhukinnisus, kõhutuulsus, valuhood, kuiv suu, isuta olek, paha tunne ja oksendus, stomatiit. Nahal lööve, urtikaaria, *pruritus*, ekseem, paised; küüned murduvad. Üldtunnused: neuralgilised valud jalus, liigeste valud, kehveres, valk ja punalibled kuses. Alumiiniumsöögiriistade kõrvaldamisega kadusid mõne aja järel ka sümptoomid. Raviks korraldas autor dieedi, puhastas kõhu, ravis söega jne. Ka looma katsel leidusid samad tagajärjed. Põhjuseks on alumiiniumsöögiriistust leiduv siliitiumi ja fluorisarnased ühendid.

Rheumakongress.

Äsja peeti Moskvas rahvusvahelist reumavastast kongressi, millest osa võtsid üle maailma hulk teadusmehi.

Üheks päevakorras tähtsamaks aineks olid — rheuma põhjused. Alles siis, kui tuntakse haiguse põhjusi, on võimalik ta ravimist õieti toimetada. Suurem osa teadusmehi arvasid rheuma põhjuseks — infektsiooni, andes siin peatähtsuse streptokokkile. Teine osa teadusmehi toonitasid inimese konstitutsioonilisi tegureid ja organismi reaktiivsete võimete muudatusi, ilma et oleksid eitanud infektsiooni.

Küsimus tuleb arutusele ka järgmisel reumavastasel kongressil.

Kongressil käsitati ka sotsiaalrheumat, nagu mäetöölise, transporttöölise ja metallitöölise rheumat. Neis ainetes esinesid peamiselt vene arstiteadlased.

Difteeria üldisest iseloomust, surevusest ja ravist

kirjutab „Eesti Arstis“ nr. 7 Dr. med. *Felix Lepp* pikema uurimuse, mille ta kokku võtab järgmiselt:

1. Antidifteeria seroteraapia peab olema *varane, küllaldane ja kestev*.

2. Iga arst peaks haige juurde minnes kaasas kandma süstlat ja antidifteeria seerumit, mis võimaldaks *kiirelt* abiandmist.

3. Tingimata tarvilik on intravenoosne seerumi süstimine raskeil juhtudel ja ravi hilinemise puhul.

4. Küllaldaseks võib lugeda seerumianust, kui selle süstimisele järgneb täielik desintoksikatsioon umbes 16—24 tunni jooksul.

5. Difteeriatoksiinid võivad juba haiguse alul häirivalt toimida organismi kudedesse.

6. Arsti järevalve iga difteeriahaige üle peab vältama kuni haige täieliku tervekssaaamiseni.

7. Et vältida õnnetusi, on tingimata tarvilik iga angiina bakterioloogiline uurimine. Kahtlastel juhtudel, kui vastus oli eitav, tuleb neid uurimisi korrata.

8. Igal difteeria kahtlasel juhul süstida vajalik annus seerumit, äraootamata bakterioloogilist diagnoosi, mis on aga väga tarvilik ravi jätkamiseks.

9. Difteeria komplikatsioonide ravi vajab erilisel head järevalvet ja hoolt.

10. Difteeria lahti puhkemisel tuleb selle haiguse pesade ümbruses leida batsillidekandjaid, et neid tingimata ravida.

11. Kaitsepoolikimine difteeria vastu anatoksiiniga on paremaid difteeria vastu võitlemise abinõusid, mis peaks laialdasemat kasutamist leidma.

SISU: 1) Nakkushaigustest — Dr. M. Püüman. 2) Tööpuuduse vastu kindlustamise seadus Soomes — Aug. Gustavson. 3) Töökaitse ajalugu ja areng — L. Johanson. 4) XVIII rahvusvaheline töökongverents — Aug. Gustavson. 5) Rännak haigekassadele — H. Soills. 6) Töölisi ei rahulda töösturite poolt antav ravi — P. P. 7) Rahvusvaheline tööorganisatsioon tugevneb. 8) Kinnituskogukoju otsusi. 9) Haigekassade tegevusest. 10) Sotsiaalkindlustus. 11) Töökaitse. 12) Tervishoid. 13) Pildid.

Tegev toimetaja L. Johanson, kaastimetaja Aug. Gustavson.

Vastutav toimetaja: L. Johanson.

Väljaandja: Eesti Haigekassade Liit.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk. Tallinnas, V. Pärnu mnt. nr. 31.